STEN STURES LÖFTE

HISTORISKT SKÅDESPEL

I FYRA HANDLINGAR

AF

FRANS HEDBERG

STOCKHOLM
Albert Bonniers förlag

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1908.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Frans Hedberg** (1828-1908) har digitaliserats i november 2007 av Google Books från Harvard University och anpassats för Projekt Runeberg i mars 2013 av Ralph E.

PERSONER. KONUNG KARL KNUTSON. KRISTINA ABRAHAMSDOTTER. STEN GUSTAFSON STURE, rikshöfvitsman. INGEBORG, hans hustru. ERIK AXELSON TOTT, riksföreståndare. NILS BOSON STURE,) ERIK KARLSON WASE,) riksråd. IVAR AXELSON TOTT,) MÅNS GREN,) JAKOB ULFSON, ärkebiskop. KNUT POSSE, slottshöfvitsman. SIGRID, hans dotter. KLAUS RÖNNOW, dansk marsk. HÅKAN SVARTEBRODER, konungens biktfar. HANS KRUMMEDIK, tysk borgmästare. JESPER SMED,) MÅRTEN VÄFVARE,) svenska borgare. BÖRJE, Herr Stens väpnare. ULF, gammal slottsknekt. BJÖRN STARKE,) OLOF I ÄNDRE,) allmogemän. BENGT HEJARE,) PÅL STRYKARE,) legokarlar. RIDDARE. TÄRNOR. VÄPNARE. MUNKAR. KNEKTAR. RÅDMÄN. SKRIFVARE. BORGARE. DALKARLAR och ANDRA ALLMOGEMÄN. EN VÄRDSHUSVÄRD. EN PROFOSS. STADENS FOLK. DANSKA RIDDARE och FÅNGAR.

Handlingen i Stockholm med omnejd. Tiden 1467—71.

*

Första handlingen.

——

1.

Stortorget i Stockholm och i dess bakgrund rådhuset med sitt brutna tak och port med hög trappa. Öfver rådhusets

tak synes Bykyrkans spetsiga tornspira, samt till höger genom en kort, öppen gata, en del af slottet med tornet Kärnan, samt grafvar och utanverk. Till höger om slottet utsikt öfver strömmen och Käplingeholmen, samt där bakom vatten och skog. På båda sidor i mellan- och förgrunden, små och stora korsvirkshus med spets- och trappgaflar utåt torget. I nedersta huset till vänster en vin- och ölstuga under den öfverskjutande öfre delen af huset, samt med bord och bänkar i undre delen. Mellan husen vid torget trånga gatuöppningar, till höger Köpmannagatans, till vänster Kåkbrinkens med hvalf öfver. Till vänster om rådhuset en smal gränd, försvinnande åt höger. Midt på torget Kåken med plattform, skampåle och kedjor.

Vid förhängets uppgång sitta några borgare drickande och pratande vid borden till vänster i förgrunden. En folkhop är samlad omkring Kåken, vid hvilken profossen och ett par drängar syssla med halsjärnen och kedjorna, samt lägga i ordning en knippa spön. Framför rådhusporten två stadsvakter med saxar, som hindra folket att komma upp på trappan. Löst folk, kvinnor och barn komma till från olika håll, visande med vreda blickar och åtbörder mot rådhusporten och Kåken.

Första scenen.

BORGARE. STADSVAKTER. VÄRDSHUSVÄRDEN. PROFOSSEN. DRÄNGAR. FOLK. Sedan JESPER och MÅRTEN.

FÖRSTA BORGAREN vid nedersta bordet till vänster.

En stånka öl till, mäster? Eller hvad sägs?

ANDRA BORGAREN.

Annars tack som bjuder! Men slöddret håller sånt larm därute!

TREDJE BORGAREN vid nästa bord.

Hvad tro de väsnas för, mäster Jon?

FÖRSTA BORGAREN.

Vill in på rådstufvan, där tyska borgmäster håller domsrätt, säga de.

TREDJE BORGAREN.

För stängda portar! Det vore nog!

FÖRSTA BORGAREN.

Ja, ä' det inte en skam, mäster Påvel? Och öfver svenska män ändå!

ANDRA BORGAREN.

Liksom det vore någe' nytt, det!

FÖRSTA BORGAREN.

Nej, fy för den lede! Men hur kan det vara likare ställdt? Ingen kung ha vi i landet, jutarna sköflar och bränner på landsbygden, och i stan ha tyskarna ena parten af väldet, och herrarna den andra.

ANDRA BORGAREN.

Herrarna, ja! Slår näfven i bordet. Krögare! Mera öl hit! En kan behöfva skölja ner eländet!

VÄRDEN liten och tjock, i blå tröja och röd mössa.

Brunnswiger mumma, oder Rostocker Bock?

ANDRA BORGAREN.

Nej! Ärligt svensköl, din plattyska bockfot!

VÄRDEN med ett grin.

Na, nack Beliewen! Jut is et aber nit! Går efter öl.

PROFOSSEN till drängarna.

Så ja, karlar! Nu ä' kvällsvarden dukad åt packarelaget! Fort in nu, innan vi få på huden af våra egna spön! De skynda in i rådhuset, förföljda af folket, som motas af vaktema.

FÖRSTA BORGAREN visar åt vänster.

Ser man på! Där kommer Jesper Smed knegandes!

ANDRA BORGAREN.

Och där från Köpmannagatan kommer min själ Mårten Väfvare! Och rädd ser han ut efter vanan!

TREDJE BORGAREN.

Då ska ni få se att det ä' något i görningen!

MÅRTEN möter Jesper på framscenen.

Väl mött, mäster Jesper!

JESPER från Kåkbrinken.

Sammaledes, mäster Mårten!

MÅRTEN.

Firar I fritt på fredan, I som annars ä' så trägen vid ässjan?

JESPER.

I dag håller jag firaben hela dan! Gläds åt att vi få bättre tider, mäster!

MÅRTEN.

Gud bättre, ser föga så ut! Rådstuporten stängd och Kåken pyntad!

JESPER.

Ja, regera det! Till en af borgarna vid borden till vänster. Hvad ha de för sig därinne, Håkan Skinnare?

BORGAREN.

Håller dom öfver packarelaget, säger di!

JESPER.

Hvad har *det* gjort, då?

BORGAREN.

Trampat tyskarna på tårna, kan jag tänka!

EN ANNAN.

Och nu sitter deras borgmäster till doms öfver svenska män.

RÖSTER.

Synd och skam är det! Synd och skam!

MÅRTEN.

Men hvad gör då den svenske?

FÖRSTA BORGAREN som nu kommit ut från ölstugan med de andra.

Ligger krank i frossfeber gör han, stackare!

ANDRA BORGAREN

Och under tiden husera tyskarna som räf i hönshus!

EN KVINNA till Jesper.

Jag är Bengt Hejares fästekvinna, mäster Jesper. Och i går tog de och satte in honom under rådstufvan, nere i tjufhålet.

EN ANNAN KVINNA.

Tillika med Pål Strykare, som ä' min karl!

FÖRSTA BORGAREN.

Och nu har profossen gjort kragen och handskarna klara åt packarålderman och hans handtlangare.

KVINNORNA.

Skam öfver er, om ni tåla slikt!

JESPER.

Vänta bara, go vänner! Blir väl annat ljud i skällan nu, när vi få vår rätta kung och herre tillbaks igen!

MÅRTEN.

Ja, det går ju tal om att herrarna ledsnat på att ligga i håret på hvarann; att de inkallat honom på nytt, och att de vänta honom redan i dag.

JESPER

Herrarna, ja! Och aldrig ä' det annat! De styra och de ställa, men vi? Pass på om de inte ha något nytt rackartyg för sig igen!

MÅRTEN rädd.

Säg inte det ... Säg inte det!

JESPER.

Jo, just *det* ä' det som ska sägas! Undras mig om han inte nu tröttnat på att vara skottspole åt dem? Skjutsade de inte af med honom först till Danzig och se'n till Viborg och Åbo? Och var det någon som frågte hur vi ville ha det?

RÖSTER BLAND FOLKET.

Sällan! När frågar de oss? Säg det!

JESPER.

Mycket rätt, ja! Och ändå borde väl stadens borgare ha ett ord med i laget! Vi som få bära tungan af käbblet. Men det var den där stornosiga prästen på Almarestäk, som ville singla med kronan, och ge'na åt dansken, när han inte kunde ta'na själf. Nå, nu sitter han då därnere på Öland och våndas till lön för alla sina praktiker!

MÅRTEN ser sig försiktigt om.

Tag er i akt, mäster! Ännu är kungen inte här, och Jöns Bengtson kan komma ofvanpå igen!

JESPER.

Svårligen lär han det kunna! Jag hörde af Per Krämare från Kalmar förleden, att helsot har drabbat den riksförrädarn! Jag vånde de andra storkaxarna finge en släng med af den slefven — både Erik Axelson och Erik Karlson, och Ivar Axelson med, så kunde vi kanske få fred i landet.

MÅRTEN halfhögt.

De kunde gärna få den allihop, de som spelat under täcke med juten!

JESPER.

Nå, det var då ett ärligt ord — fast det var lågmält!

FÖRSTA BORGAREN.

Då ginge i alla fall en fri, och det vore herr Sten!

ANDRA BORGAREN.

Ja, det är en herreman, som bär sig åt som folk!

JESPER.

Han och herr Nils Boson, ja! Hade vi många sådana, då vore det ingen nöd!

ROP BLAND FOLKET.

Nu öppnas burspråket! Larm och rop medan alla vända sig åt rådhuset, där burspråkets fönster slås upp.

JESPER.

Pass nu på, go' vänner! Men håll mun på er, så vi få höra hvad de kokat ihop!

MÅRTEN.

Vore det så visst något hugnesamt!

Andra scenen.

DE FÖRRE. KRUMMEDIK. RÅDMÄN. SKRIFVARE och PUKARE.

Hans Krummedik synes främst i det öppna burspråket, omgifven af rådmän och skrifvare, af hvilka en bär ett pergament i handen. Två pukare komma ut genom porten, stanna på öfversta trappsteget och äska ljud med en stark pukhvirfvel. Folket strömmar fram emot porten. Jesper, Mårten och borgarna längre ned åt framscenen.

KRUMMEDIK storväxt, fet och myndig.

Stadtschreiber! Uppläs den dom!

SKRIFVAREN med stora brillor på näsan, träder fram i burspråket och läser högt och med stark brytning.

Wi, Hans Krummedik, de tyskes borgmästare i köp- och hufvudstaden Stockholm, göre härmed veterligit för alla dem som i denna staden bygga och bo, att sedan oss till kunskap kommit, primo: att det svenska packarelaget velat det tyska stufvarelaget förmena att sin lofliga handtering förrätta å stadsens Järntorg, vid hvars brobänk den Lübske skepparen Corfitz Rothe aktat att full last af järn inlägga i sin förande bark »Rostocker Löwe»; item att det därvid till klammeri och handgemäng kommit hafver, hvarvid det svenska packarelaget med våld och makt det tyska stufvarelaget från besagde plats undandrifvit ...

Stark rörelse bland folket, som bryter ut i skratt och hurrarop.

KRUMMEDIK strängt.

Paukenschläger! Tyste den pebel!

EN KVINNORÖST gällt.

Pöbel kan ni vara själfva, ni! Skratt, pukhvirfvel, sedan tystnad.

SKRIFVAREN fortsätter.

... sedan de tappre tyske dock först de svenske med blodiga hufvud trakterat, och deras järnstänger i sjön nedsänkt hafva ...

JESPER.

I sjön? Vårt präktiga järn!

FOLKET.

Skamlöst! Nedrigt!

KRUMMEDIK.

Wirbel, paukenschläger! Pukvirfvel; därpå till skrifvaren. Weiter, stadtschreiber!

SKRIFVAREN skrämd af afbrottet, fortfar med darrande röst.

Alltså hafva vi, sedan vi detta ärende nogsamt skärskådat och handfört hafva, i enlighet med de högtsaliga konungarna och glorvyrdiga herrarna Albrechts af Mecklenburg och Kristoffers af Bajern stadgar och privilegier för stadsens tyskfödde borgare och män, funnit för godt att döma och förordna, primo: att merberörda packarelags ålderman och förestyre, välaktade Jörgen Bure, skall till stadsens tyska borgares gillestufvas kassa böta femtio mark lödige, samt vid allmän rådstufva sig för Stufvarelagets ålderman och bisittare ursaka och sin orätt ödmjukligen och fliteligen afbedja; item att bemälde Jörgen Bures tjänstestadda legokarlar, Bengt Hejare och Pål Strykare, de där besagda klammeri och handgemäng börjat hafva, skola, sig själfvom till straff och androm till varnagel, i fyra timmar, tvenne dagar å rad vid Kåken å stadsens stora torg i halsjärn stånda, samt hvardera dagen därstädes med spön lämpligen hudstrykas. Gifvet på stadsens rådstufva denna dag, som är Fredagen den 13:de Novembris, året efter Kristi börd, det fjortonhundrade och sextiondesjunde. Pukvirfvel.

KRUMMEDIK med hög röst.

Och skola desse Knechter gleich deres Strafeafftjene! Det hörer und rätter eder efter! Han drar sig tillbaka under ny pukvirfvel, hvarefter burspråket stänges och pukslagarna gå in.

Tredje scenen.

JESPER. MÅRTEN. BORGARE. FOLK.

FÖRSTA BORGAREN.

Och denna väld och orätt skola vi tåla?

JESPER skakar knytnäfvarna.

Inte så länge de här släggorna sitta kvar på sina skaft! Till folket som samlar sig omkring honom. Vill ni därför gå mig tillhanda med näfvarna och inte bara med truten, så rycka vi dem ur tyskarnas klor och piska upp både skrifvare och hejdukar!

FOLKFT.

Ja, ja! För oss an, mäster! Ingen ska svika

MÅRTEN försiktigt.

Men betänk, mäster! Kom ihåg, god vänner! De ha herrarna på sin sida, både riksföreståndarn, herr Erik Axelson, och herr Erik Karlson!

JESPER.

Men så ha vi herr Sten på vår! Och han lider inga öfvergrepp, hvarken af tyskar eller herrar!

MÅRTEN.

Men han är långt borta, då de andra hålla slottet besatt!

JESPER.

Sak samma! Han är kanske närmare än ni tror, mäster!

MÅRTEN.

Och dessutom: det kan ju vara packareiaget, som...

ANDRA BORGAREN.

Mäster Mårten håller med tyskarna!

MÅRTEN.

Jag håller med rättvisan!

JESPER.

Den är på vår sida! De liibske veta hvarken hof eller skam! Hur hafva de icke förtryckt och hunsat oss ända sedan Hättebrödernas och Fetalie-brödernas tider? Stinker det inte ännu af ohämnadt blod, våldsdådet från Käpplingeholmen, där de lömskt brände de våra inne? Och de skola sitta till doms öfver oss?

FOLKET.

Nej, nej! Bort med dem!

JESPER.

Rätt så, god vänner! Kommer vår svenska kung tillbaks i dag, som ryktet går, så ska också svenska män råda i Sveriges hufvudstad!

FÖRSTA BORGAREN.

Det är rätt! Bort med tyskarna!

JESPER.

Och åt häcklefjäll med jutarna! Kunna inte herrarna skaffa landet lugn och ro, så få väl vi borgersmän fresta på! Bönderna få vi nog med oss!— IG -

MÅRTEN.

Men kom ihåg, mäster, att i dag är det fredag, och till på köpet den trettonde!

JESPER.

Så mycket värre för dem! Ha herr Sten och herr Nils kört bort Oldenburgarn och hans granna riddare, så månde väl vi kunna rå på några rådmän och skrifvare! En gång ska vi väl ändå försöka bli herrar på egen täppa!

ANDRA BORGAREN.

Rätt taladt, mäster! I smider lika fermt med tungan som med näfvarna!

JESPER.

Sluter därför omkring mig, alla som ha senor i armarna och mod i bröstet! Först spränga vi porten och sen falla vi öfver dem och läsa fast dem själfva vid Kåken!

FOLKET.

Det är bra! För oss an, mäster! Er följa vi!

JESPER.

Det ha de ärligt förtjänt! »Lass basen» därför,

gOSSar! De rusa fram mot' rådhusporten med Jesper i spetsen, under buller och höga rop.

FOLKET.

Ja! Nog ska vi basa dem!

• MÅRTEN.

Försiktigt bara, god vänner!— 17 —

Fjärde scenen.

DE FÖRRE. KNUT POSSE. KNEKTAR.

De hafva under de sista replikerna kommit in från höger i bakgrunden, genom den öppna gatan från slottet.

KNUT

som med en hastig öfverblick uppfattat ställningen, ropar barskt.

Holla! Sapperment! Hvad hafven I för händer, gode män?

JESPER hejdar sig.

För böfveln! Herr Knut!

BORGARNE.

Slottshöfvitsmannen!

MÅRTEN till Jesper.

Se där! Hvad sa jag?

FOLKET sins emellan.

Höfvitsmannen! Herr Knut!

KNUT

går några steg nedåt framscenen och ger Jesper en befallande vink att närma sig.

Nå, jag väntar på svar! Förmodar I kännen mig?

JESPER.

Med gunstigt förlof, herr riddare! Hvem känner icke slottshöfvitsmannen, herr Knut? Honom känna alla — stadens fiender icke minst, tänker jag! Dem har han mer än en gång sändt tillbaka från vallarna med blodiga skallar!

2. — Sten Stures löfte.— 18 -

KNUT

blidare.

Då veten I väl ock att min tålamodspåse icke är bland de vidaste! Alltså, kort och godt: hvad hafven I för händer?

JESPER.

Vi vilja skaffa oss rättvisa, herr riddare.

KNUT.

Med buller och skri? Måtte vara rättvisa därefter, det!

JESPER.

Rätten efter tidens läglighet, herr Knut! Visar på rådhuset. Därinne sitta tyska män och döma i egen sak. Tigit hafva vi länge nog; nu lyster oss att själfva föra vår talan!

ALLA.

Så är det! Det vilja vi!

KNUT.

Om oskäl gjorts eder, hvarför vänden I er icke till riksföreståndaren, herr Erik Axelson?

JESPER.

Föga skulle det båta oss, simpla borgersmän.

KNUT.

Eller till rikshöfvitsmannen, herr Sten Gustafson?

JESPER.

Han har syssla nog att rensa landet från danskarna och deras anhang. Vore han blott här, så ...

KNUT.

Han är här!

JESPER.

Hej, go' vänner! Då har det ingen nöd!- 19 -

KNUT.

Sent i går afton kom han med sina svenner från Gripsholm, för att hälsa sin frände konungen välkommen.

JESPER till folket.

Fort då till slottet att förelägga honom vår sak!

FOLKET under liflig rörelse.

Ja! Ja! Fort till slottet!

KNUT visar åt höger.

I kunnen spara eder vägen — där kommer han här förbi!

Folket strömmar till åt höger under rörelse och larm.

Femte scenen.

DE FÖRRE. STEN GUSTAFSON. VÄPNARE från höger i fonden, genom gatan från slottet.

STEN

kraftfull, trettiårig, ljuslätt; inträder med raska steg, mäter folkskaran med en missnöjd blick.

Hvad vill detta säga? Buller och larm, som höres ända till slottet! Veten I icke att konungen är kommen, eller menen I att det skulle glädja honom att tagas emot af en stad i själfsvåld och oro?

JESPER.

Med förlof, herr Sten, det tro vi icke! Men månne svenska män i halsjärn och band skulle huga honom mera?

STEN.

I halsjärn och band? Hvad menen I? Sägen ut.— 20 —

JESPER.

Till dessa dömer man nu svenska borgare och deras tjänare därinne!

MÅRTEN.

Oss, deras landsmän, ohördan!

STEN.

Ständigt detta kif mellan stadens folk! Kunnen I då aldrig lära eder sämjas? ... Herr Knut! Stannen här med edra knektar för att undersöka om deras klagan är grundad, medan jag begifver mig ombord till min frände, konungen, som sändt bud efter mig, innan han träder in i sin goda stad!

KNUT.

Som I befallen, herr Sten!

STEN

till borgarna och folket.

Är de myndiga herrarnas dom enlig med svensk lag och stadga, så fån I tåla eder. Är den det icke, så lofvar jag eder full rättvisa i konungens namn.

JESPER

Det är ärligt taladt, herr Sten, och det rätta vi oss efter, alle man!

STEN.

Ett beder jag eder dock minnas, gode män: att det är från landsflyktens tvungna hvila som hans nåde återvänder. Det är nu tredje gången han påtager sig kungapliktens börda och kronans tyngd. Icke bör det väl vara borgare och menige som månde komma honom att ångra det förtroende, han ännu en gång, fastän ofta sviken, velat visa rikets högt-uppsatte herrar OCh män! Går med sina väpnare till höger, utför Köpmannagatan.— 21 —

Sjätte scenen

DE FÖRRE, utom Sten och väpnare; därpå KRUMMEDIK, RÅDMÄN, SKRIFVARE och STADSVAKTER.

KNUT.

Så ja! Nu vilja vi syna de tyska herrarnas dom!

JESPER.

Plats för herr Knut, go’ vänner!

KNUT

stiger upp på rådhustrappan, medan hans knektar stanna i en halfkrets nedanför. Han drar sitt svärd och slår med fästet mot porten.

Låten upp, i konungens namn!

MÅRTEN bekymrad till Jesper.

Hvad månde blifva af detta?

JESPER.

Snus på tummen åt tyskarna, mäster!

Porten öppnas och Krummedik träder ut på trappan, följd af rådmän och skrifvare, som stanna i själfva porthvalfvet.

KRUMMEDIK.

Hvein är det, der befehler?

KNUT.

Jag, slottshöfvitsmannen. Förmodar I kännen mig?

KRUMMtDIK.

Gott beware, ja wohl! Aber in welcher Königs Nahmen befehler ni?

KNUT.

I konung Karl Knutsons, Sveriges konungs namn.— 22 -

KRUMMEDIK.

Är det mans så gewiss att han är den rätte? För icke lange tid var det ju den danske Kristian aff Oldenburg, som de svenske Herren befehlte uns att ehren und jehorken!

KNUT.

Men i dag gör kung Karl sitt återintåg i sin hufvudstad, och nu tillkommer det er att ära och lyda honom och ingen annan.

KRUMMEDIK.

Na, schen I Det skall icke hindre den Recht att hafve sin Gang! Vänder sig inåt porten. Wachtl För mans ut de Gefangne und bring dem till sin Strafe!

Han träder åt sidan och lämnar plats åt vakterna, som komma ut med tvenne unga, groflemmade karlar i hand- och fotbojor.

JESPER

till Knut.

Orättfärdig dom, herr slottshöfvitsman!

MÅRTEN.

Dom i egen sak — med förlof!

FOLKET.

Nedrigt! Oerhördtl

KNUT.

Tysta där! Till Krummedik. Och hvad hafva de förbrutit?

KRUMMEDIK.

Uberfallen de tyske Stufvere mit Huggen und Schläge!

JESPER.

De ville hindra dem i deras lagliga handtering, tyskarna!— 23 —

KRUMMEDIK.

Liigen i din hals, Jesper Schmidt! Det tyske stuferlag har einsames Ladenrecht för Liibske fartygen!

JESPER.

För spannmål och styckegods, ja! Inte för järn och sill!

MÅRTEN OCh BORGARNA.

Rätt har Jesper Smed! — Rätt ska vara rätt!

KRUMMEDIK.

Dom är fallen! Till vakten. Forwärts mit de Knechter till den Kåk!

KNUT.

Halt! öfver kroppsstraff besluter slottsrätt! Böter mån I pålägga — därmed punktum!

KRUMMEDIK.

Aber, König Albrechts lag und ferordning...

KNUT.

Gäller icke urbota sak. Och manar jag er därför att låta dessa män fria, till dess slottsrätten hinner pröfva deras handel! Finnas de då saker till ofog, skall näpst icke fattas.

KRUMMEDIK.

Und wenn jag icke underkaster mig detta?

KNUT.

Så tager jag dem själf fria med slottshöfvits-mans rätt, och goda svenska borgares bistånd! Väljen därför!

KRUMMEDIK

till de sina.

Äre vi manstarke nock att stå dem emot?— 24 —

SKRIFVAREN med pergamentet,

Gott behiite! De äre mange, und den Jesper är micke stark!

KRUMMEDIK.

Dann wollen wir parlamentiren!

KNUT.

Nå, hvad väljen I?

KRUMMEDIK.

Vi äre willige att underställe den stränge Slotts-gericht unser dom — aber die Gefangne blifver in unser Gewaltl Till vakten. Zuriick mit Ihnen ins Gefängniss!

KNUT uppbragt. .

Lagom brådska, borgmäster! Tills pröfning skett, skola de vara fria! Så lydde mitt villkor!

KRUMMEDIK

trotsigt.

Aber, icke min! Till vakten. Ins Gefängniss!

KNUT.

Fram, knektar! Tagen dem fria!

KRUMMEDIK

till de sina.

Stand halten, Leute!

Häftigt tumult, under hvilket Knuts knektar, med hjälp af folket och efter kort motstånd från stadsvakterna, föra de båda fångarna med sig ner på mellanscenen, medan Krummedik i vanmäktig harm drar sig tillbaka till rådhusporten, där han stannar med de sina.

KNUT.

Så! Af nu med länkarna!

JESPER.

Och upp på Kåken med skrifvarpacket i stället!— 25 —

KNUT.

Sakta, mäster! Här råder jag!

KRUMMEDIK

ursinnig.

Dette skall koste er dyrt, herr Knut! Jag vill klage för alle Herrer und Välde, för Hansestädten und tyske Fursten, för den danske König Kristian, und...

KNUT afbryter lugnt.

Klaga bäst fanen eder lyster, borgmäster, och det för både moskoviten och hundturken! Men en sak skolen I minnas: med edert enevälde här i staden är det slut, när den svenske kung Karl i dag seglar

här in! Till de båda fångarna, som blifvit befriade från sina

kedjor. Hållen eder nu i skinnet, karlar! Börjen I nytt klammeri, så fån I med mig att göra! Till Jesper och de öfriga. Och I godt folk, viljen I pynta Kåken till hans nådes inträde, så skaffen eder granris och surtörne, lingonris och rönnbärsklasar, men lyden mitt råd: låten tyskarna i fred och ro, ty till festprydnader passa de föga!

JESPER

skrattande.

Sant ord, herr Knut!

K&UT till sina män.

Och nu till Finnebryggan, gossar, att se om konungens lådjor nalkas! Ut med knektarna till höger, genom Köpmangatan.

JESPER.

Ett lefve för herr Knut! Han lefve! Hell! Hell!

Medan folket under lifliga lefverop skyndar mot mynningen af Köpmannagatan ropar Krummedik på trappan med knuten hand.— 26 —

KRUMMEDIK.

Warte mans, herr Knut! Vi skall klage! Vi skall klage!

JESPER

vänder sig hastigt om, spefullt.

Roa er med det, borgmäster! Roa er med det!

Krummedik drar sig hastigt in med de sina, och porten stänges under folkets speglosor och skratt.

Sjunde scenen.

JESPER. MÅRTEN. BENGT. PÅL. BORGARE. FOLK.

MÅRTEN.

En munter och karsk herre, den riddar Knut!

BENGT.

Ja, tack vare honom få vi sträcka på benen,

Pål!

PÅL.

Och slippa sträcka på ryggtaflan, ja! Tänk er, godt folk! Tyskarna ville krumslå oss därnere!

BENGT.

Och spöna hade de baddat i saltlake!

FÖRSTA FÄSTEKVINNAN.

Stackare min hejare! Vi borde slå in porten!

ANDRA KVINNAN.

Och klösa ögonen ur packet 1

FLERA.

Ja, Ja! Kom an bara!

MÅRTEN.

Ställ inte till krångel! Kom ihåg herr Knuts ord! Bättre att klä Kåken — det skulle nog göra- 27 —

hans nåde oss bevågen, ni! Ute vid min kryddgård på Åsön kan ni få ta så mycket grönt ni villl

JESPER.

Kåken blir aldrig annat än Kåk, klän hur man vill. Likare då att vi lyfta upp kanaljen och kånka ut me'nl

MÅRTEN.

För alla helgons skull — akta er för slikt!

JESPER.

Hvarför ska den stå här och skräpa när kungen kommer? Vi kan ju flyfta dit'en igen, när hans nåde gått förbi!

FOLKET.

Ja, bort med KåkenI Ut men!

JESPER.

Kom hit ett par handfasta karlar, så hugga vi i!

Bengt.

Kom du, Pål! Vi som skulle stå ve'n, vi kan väl också gå me'n!

PÅL.

Smal sak må det vara! Åhå-il De lyfta upp pålen från fotställningen som blir stående. Folket stojar och skrattar.

Nu tar vi kamraten, Bengt!

BENGT.

Ja, nog tar jag hellre honom på ryggen, än spöknippan där!

JESPER

tar spöknippan i fånget och ställer sig i spetsen.

Men den tar jag, och agerar spögubbe för moro skull! Nu ställa vi opp den framför S:t Gertruds gillestuga på Själagårdsgatan, så kan tyskarna dansahamborgska kring'en, om de vill! Och sen tåga vi ner till Finnebryggan och hälsa våran kung! Och böfveln ska ta den som inte klämmer i med ett ordentligt lefve för kung Karl och vår taleman, herr Sten!

Han sätter sig i gång, skyldrande med spöknippan; efter honom Bengt och Pål med skampålen högt i vädret, sedan Mårten och borgarna, samt slutligen folket under skratt och skrål, alla ut till höger i förgrunden.

Tablåridå.

*

2.

Finnbryggan vid Järntorget i Stockholm, med bakgrunden fri från byggnader och sjön gående ända upp till torget. Till höger Söder port, flankerad af ett torn, och till vänster Svartbrödraklostret, försvinnande i rundning utåt bakgrunden. I förgrunden på båda sidor korsvirkshus med gaflarna utåt torget och gatuöppningar emellan sig. Öfver brobänken i bakgrunden äro resta stänger, genom granrisfestoner förenade till ett hvalf och prydda med fanor och sköldar. Längst i fonden öppen utsikt öfver strömmen med Åsöbergen till höger och Valdemarsön, jämte småöarna till vänster. Ute på redden synes skrofvet och masterna af konungens skepp, som kastat ankar långt utåt höger, omgifvet af andra, mindre fartyg.

Vid förhängets uppgång är torgets nedre del uppfylld af folk, som nyfiket ser utåt. Knut Posse med sina knektar håller nedgången till bryggan fri från det påträngande folket, och från vänster i förgrunden inträda strax därpå Erik Axelson, Erik Karlson och Ivar Axelson, följda af riddare och svenner.— 29 —

Åttonde scenen.

KNUT POSSE. KNEKTAR. FOLK. Därpå ERIK AXELSON.

IVAR AXELSON. ERIK KARLSON. RIDDARE och SVENNER.

KNUT

halft barskt, halft muntert.

Sapperment, godt folk! Tron I att vi behöfva löga oss? Undan från bron, om I icke viljen känna mina knektars hillebarder kittla eder mellan ref-benen. Hans nådes slup har ännu icke lagt ut från skeppet, så I måtten väl för böfveln hinna!

RÖSTER UR HOPEN.

Men, vi vill se kungen! Våran kung! Vi vill hälsa kung Karl!

KNUT.

Skall heller icke förmenas eder — i sinom tid! Visar åt vänster i förgrunden. Hälsen nu riksföreståndaren och de andra herrarna, så länge, innan det är ända på deras makt och välde!

EN GUBBE.

Jo, jo! Nu få allt de höga nåderna maka åt sig.

EN YNGRE MAN.

De se också litet snopna ut, tyckes mig!

EN KVINNA pekar utåt.

Inte den unga där, åtminstone!

GUBBEN.

Nå nå! Han är också kungens måg, han!

FLERA.

Å! Herr Ivar Axelson? Är det han? De strömma till åt vänster för att se de kommande.— 30 —

ERIK AXELSON

stolt, sträf och högdragen, inträder först, företrädd af fyra svenner; ropar åt dessa, visande på folket.

Gören vägen fri för rikets herrar och män! Folket tränges åt höger under knot och mummel. Vrenskas slöddret, så ut med det från torget!

IVAR AXELSON halfhögt.

Sakta, broder! Du borde icke drabba dem så omildt!

ERIK KARLSON.

Sant, herr Ivar! Sedan vi kokat oss denna soppa, torde vi komma att behöfva dem en dag.

ERIK AXELSON.

Hvad soppa menen I, herr Erik?

ERIK KARLSON

visar utåt sjön.

Den som vi redde, när vi på nytt kallade hem honom därute!

IVAR AXELSON.

Det var ju det enda som återstod för oss.

ERIK AXELSON.

Med honom komma vi nog till rätta. Hafva vi icke tvenne busar att skrämma honom med: dansken och Jöns Bengtson? Väl hafva vi nu uppsagt vänskapen med båda, men sådan kan tiden blifva, att vi på nytt...

IVAR AXELSON.

Glöm icke att du talar om min svärfader, Erikl

ERIK AXELSON hånfullt.

Har du alltid kommit den frändskapen ihåg?— 31 -

ERIK KARLSON.

Dessutom, herr Erik, tyckes I glömma att han äfven har två att skrämma oss med: systersonen Herr Sten Gustafson, och svågern Herr Nils Boson!

ERIK AXELSON.

Ja, de fördömda Sturarna! Visste man bara rätt hvar man hade dem!

IVAR AXELSON.

För stunden är ju den ena ombord hos hans nåde.

ERIK KARLSON.

Och den andre är icke här!

ERIK AXELSON.

Dess bättre!

IVAR AXELSON.

Och ense äro vi ju om att taga emot min svärfader med all hyllest och kärlighet! Lugnt kunna vi det ju äfven, ty han är gammal vorden, och hårdt hafva de oroliga tiderna farit med den förr så stolte och eldige Karl Knutson.

ERIK AXELSON.

Blir du hjärtnjupen, broder?

IVAR AXELSON.

Nej, men jag minnes från pojkåren, då han var rikets marsk och herre till Fogelvik! Hur fäste han icke då allas blickar — kvinnornas icke minst!

ERIK KARLSON.

Dem fångar han ännu! Ryktet säger att han för med sig en fager käresta från Finland. Kristina Abrahamsdotter heter hon.- 32 -

ERIK AXELSON med en axelryckning.

Kungafrillor äro vi icke ovana vid här i landet!

ERIK KARLSON.

Icke så högt, herr Erik! Hvem vet om icke där växer oss en drottning!

IVAR AXELSON.

Illa torde det dock huga våra hustrur, och i all synnerhet min, att böja sig för en sådan!

KNUT nere från bryggan.

Nu lägger konungens slup ut från skeppet, ädle herrar!

ERIK AXELSON.

Så har han ländt hit tvenne resor förut. Undras huru länge han nu skall hålla hof på Stockholms hus?

IVAR AXELSON.

Beror väl på vårt goda minne!

ERIK KARLSON.

Eller på huru mycken visdom han lärt sedan

sist! Vänder sig mot vänster i förgrunden, där rop och gny höres utanför. Se där, en hop slödder som stormar fram!

ERIK AXELSON

Ärna de väl mota honom?

IVAR AXELSON.

Illa känner du dem, broder! Slöddret älskar honom! Han var alltid dess skötebarn!

ERIK AXELSON.

Liksom jag dess tuktomästare! De gå ned till

bryggan, följda af riddare och svenner.— 33 —

Nionde scenen.

DE FÖRRE. JESPER. MÅRTEN. BENGT. PÅL. BORGARE. FOLK från vänster; därpå ULF. EN GOSSE.

JESPER till sitt följe.

Ser ni nu att vi kommo i tid? Och har ni nu struparna klara, så vi kunna draga till med ett ordentligt skrän, när hans nåde lägger i land?

MÅRTEN.

Ja, men — ska det just vara så passligt att skräna?

JESPER.

Visst fanen! Skränar gör man när man är glad, och skränar gör man när man är arg — hur skulle det annars låta?

MÅRTEN visar åt bryggan.

Ja — men — de höga herrarna.

JESPER.

Ha de inte skränat då? Jo min själ, och det värre än vi! Men nu ska vi skräna öfver dem, när vi få igen vår egen herre och kung!

FOLKET.

Ja, ja! Lefve kung Karl!

Från höger i förgrunden höres ett svagt lefverop af en darrande stämma. Alla se dit.

PÅL.

Nej titta! Hvad är det för en haltebolink som kommer skrikande och svänger med lufvan?

BENGT.

Det är Ulfen, ni — gamla slottsknekten! Han blef slottsknekt när Pommerinkaren var kung.

JESPER.

Anamma det! Då såg han kanske rakt åf dron-ning Greta i lifstiden! Det var en rapper gumma, det!

BENGT.

Nej, henne tror jag inte han såg! Men Engel-brekten och Puken, dom såg han! Och den där tjocka Bäjrarn, den drog han stöflorna åf, när de pimplat för mycke öl om kvällarna!

PÅL.

Och en töcken karl ska gå på hasorna, den!

JESPER.

Tyst du! Det har händt större kaxar än honom.

en gosse från höger, stödjande Ulf.

Nu, gammelfarfar, ä' vi framme.

ULF

gammal, skröplig och darrande.

Hå, hå, hå! Du store sankte Per, att jag skulle

få upplefva den här da'n! Men si, gubben var en-

vis, ville inte dö förrän han fått se sin karska herre och kung! Undrar om han är lik sig, och om han minns gamla Ulfen ännu? Led mig ner till bryggan, gosse! Vill se honom när han träder i land!

JESPER.

Ge rum för gubben, go' vänner! Tag i mig på

andra sidan, så ska det nog gå!

UI.F.

Tack för det! Heder och tack! Ser ni, godt folk, jag var med när han första gången vardt kung! Hå, hå, hå! Närmare, hör ni — närmare ändå! Minns när han kom igen från Danzig, jag — då var han arg, ska ni tro! Å, hvad han var arg på herrarna! Undrar just hur han är sinter nu?

Under detta har Jesper tagit honom under armen, och med gossens hjälp fört honom upp mot bakgrunden, där i detsamma Erik Axelson, som med stigande harm lyssnat till folkets prat, nu befallande vänder sig till Knut.

ERIK AXELSON.

Håll platsen fri framför bryggan, herr Knut! Dåligt varsel vore väl om hans nåde skulle främst hälsas af tiggare och löst folk!

JESPER

frimodigt.

Med förlof, men tiggare äro vi väl ännu icke! Och rätt att hälsa vår kung, må vi hafva som andra!

RÖSTER UR HOPEN.

Rätt, Jesper Smed! Borgare äro vi — inga tiggare!

ERIK AXELSON.

Röj undan där!

KNUT

fogligt men bestämdt.

Då skulle jag illa känna konung Karl Knutson. Till folket. Icke vill någon hindra er att hälsa konungen. Men hållen eder beskedligt åt sidorna, annars hindren I honom ju att träda in i sin goda stad!

JESPER.

Det vore väl det sista vi ville I Håll åt er, go' vänner I— 36 —

KNUT

Gif akt, knektar! Hans nådes slup nalkas!

Under stark rörelse bland alla, inkommer nu i sakta fart från höger konungens slup, rodd af finska matroser. I midten af slupen står Karl Knutson i präktig riddardräkt med pälsbrämad mantel, med Sten Gustafson vid sin sida, och bredvid honom på hans andra sida sitter Kristina, en ung, vacker kvinna, reslig till växten och med ljust hår. Svenner och väpnare bakom hufvudgruppen i slupen. Så fort konungen blir synlig, utbryta lifliga lefverop, hvilka blifva allt starkare, då konungen räcker Kristina handen och med henne stiger upp på bryggan, företrädd af Herr Sten med sina svenner. Männen vifta med hattar och mössor, kvinnorna lyfta barnen på armarna samt svänga sina hufvudkläden, barnen sina armar och händer.

Tionde scenen.

DE FÖRRE. KUNG KARL. KRISTINA. STEN GUSTAFSON. SVENNER. VÄPNARE. MATROSER.

ERIK AXELSON.

Hell och välkommen åter till eder hufvudstad, herre konung!

IVAR AXELSON.

Måtte eder ingång varda välsignad med frid och glädje för rike och land, för fränder och vänner!

ERIK KARLSON.

För rikets trogne herrar och män!

STEN.

För hög och låg, köpstadsfolk och allmoge, hvilka icke minst hjärtevarmt hälsa eder hell och välkommen!

ALLA.

Hell! Hell och välkommen!

Långvarigt jubel under det konungen går fram från bryggan.— 87 —

KARL.

gladt upprörd, hälsar vänligt åt alla sidor.

Gudi prisad, ädle herrar, och eder alla min bästa tack! Mycket ville jag eder säga, men ord kunna föga tolka hvad jag i denna stund känner I Eder, gode herrar och rikets män och råd hälsar jag med åldriga, men ärliga händers fasta grepp —

han trycker deras händer hvar efter annan; därpå med utbredda armar — mitt folk med öppen famn, och — i det han böjer knä midt på scenen — med böjda knän min gamla svenska jord, så länge saknad och så bittert sörjd!

Långvarig tystnad; därpå bryter folket på nytt ut i jublande

hälsningsrop, hvilka upphöra då konnngen stiger upp.

ERIK AXELSON fram till honom.

Och färden har gått snabbt och lyckosamt, eders nåde?

IVAR AXELSON.

Vind och sjö hafva varit eder gunstiga?

KARL.

Ja väl, och skären fria från danska skepp, tack vare edra goda tjänster, herr Erik! En i alla lyckosam öfverfart, trots den sena årstiden! Men så hade jag också till segel edra och min frände Stens goda tidender, och ombord min unga lycka! Fattar Kristinas hand. Här ställer jag fram för eder min trolofvade, jungfru Kristina Abrahamsdotter, en Finlands väna ungmö, som delat min landsflykts långa dagar och tunga möda!

ERIK AXELSON kallt.

Eders nåde, jag ...— 38 —

IVAR AXELSON

häftigt.

Skall jag således i henne hälsa min hustrus styfmoder, eders nåde?

KARL.

Det skall du! Min drottning blifver hon, när jag väl i lugn och rö fått återtaga mitt välde och min krona.

IVAR AXELSON vänder sig ifrån henne.

Då sparar jag till dess den sonliga hyllningen!

KARL brusar upp.

Svärson! Glöm icke ...

KRISTINA sakta och bedjande.

Ingen strid för min skull, herre! Hvarför fick jag icke stanna på skeppet?

KARL

med hastig öfvergång, glad t.

Ingen ängslan, käraste! Om också de stolta herrarna se neder på dig, så låtom oss höra hvad menigheten säger! Tar henne vid handen och för henne fram på scenen, vändande sig till folket. Hvad menen I, stadens borgare och folk? Är hon icke fager och huld, min egen hjärtevän, och gjorde jag icke rätt i att föra henne med mig för att dela min upprättelse, sedan hon förut tröstat mig i min förnedring?

JESPER.

Visst böfveln gjorde ni så, eders nåde!

ULF.

Fager är hon! Hon liknar fru Karin, ers nådes första hustru!— 39 —

KARL.

Du sadet, gubbe! Ser nUrmare på honom. Men vänta — raig tyckes jag känner dig igen. Är du icke? Jo, nu ser jag! Du är gamle Ulf, slotts-knekten! Det var du som bar min sjuka dotter ned till skeppet, när vi seglade af till Danzig! Tack för sist, gamle!

ULF

nästan knäböjande, kysser hans händer.

Herre! Herre! Nu kan jag dö nöjd!

KARL.

Icke så, gamle! Lefva skall du och se huru lyckan ler mot oss på nytt i vår goda hufvudstad och bland vårt trogna svenska folk!

JKSPER.

Ja — och kung Karl skall lefva!

ULF.

Kung Karl och hans hjärtevän!

FOLKET.

Länge lefve de! Hell! Hell!

IVAR AXELSON med de öfriga herrarna tt.ll vänster.

Märken I huru han fångar dem?

ERIK AXELSON.

Ännu har han icke långt färdats!

ERIK KARLSON.

Tillräckligt långt för att på nytt blifva oss en fara!

KARL

vänder sig till dem.

Min käre systerson, herr Sten, har gifvit mig goda tidender om landets tillstånd, ädle herrar! Själf- 40 —

har han kastat danskarna neder åt Blekinge och Skåne, och min svåger Nils Boson sopar rent för dem i Västmanland och Nerikel Och hoppas jag att med alla gode mäns bistånd få hädanefter sitta lugn och säker i mitt rike!

Elfte scenen.

DE FÖRRE. SVARTEBRODER HÅKAN. MUNKAR.

Under konungens sista ord hafva portarna till Svartbrödraklostret slagits upp, och Håkan träder ut, åtföljd af en skara munkar.

HÅKAN

från klostertrappan, med höjda händer.

Den heliga jungfrun och alla helgon höre det! Och alla rikets herrar och män stödje och värne eders nådes krona och välde!

KARL.

Tack, gamle biktfader! Äfven du lefver, för att hälsa mig välkommen åter i din heliga kyrkas namn! Det kallar jag ett godt förebud för stundande dagar. Frid och ordning skola snart omfamna städer och

land — — Här afbrytes han af ett växande larm och buller ute ifrån vänster i förgrunden; han vänder sig dil åt med rynkad panna. Hvad är detta?

ERIK AXELSON.

Helt visst nya skaror som komma att hälsa eders nåde.

JESPER till de sina.

För böfveln! Tyskarna I

MÅRTEN

skrämd.

Hvad sa jag, mäster?

JESPER.

Tig, kruka! Ingen rädder här!

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. KRUMMEDIK. RÅDMÄN. SKRIFVARE fr&n vänster.

KRUMMEDIK fram emot konungen, följd af sina män.

Gerechtigkeit! Gerechtigkeit, König und Herr!

KARL.

Hvad viljen I? Hvi skriken I på rättvisa?

KRUMMEDIK.

Den strenge Ritter herr Knut und de svenske borgere, hafve hindret oss in unser Domsrecht und de hafe ferolämpet den tyske magistrat...

KARL.

Guds död, herr Knut...

STEN träder fram.

De hade satt sig till doms öfver svenska män, eders nåde, och med rikshöfvitsmans rätt manade jag herr Knut att sätta en damm för deras egenmäktighet I Viljande jag därigenom underställa deras handel eders nådes egen pröfning och dom, så att intet själfsvåld måtte öfvas!

KARL.

Rätt hafven I handlat, frände!

RRIK AXELSON.

Herr Stens plikt torde dock hafva varit att underställa mig, riksföreståndaren, denna saki

STEN.

Med konungen inom stadens område, voren I det icke längre, Herr Erik I Och synes mig att detta de tyskes öfvervälde i vår svenska hufvudstad borde hafva en ändai

JESPER och FOLKET.

Ja, ja!

KRUMMEDIK.

Aber, de hafve dragit bort den Kåk från stadens torg... De hafve ställt den voran den tyske gille-haus...

KNUT till Jesper.

Och jag, som rådde ér att pynta den!

JESPER.

Sant, herr Knut! Men vi ville inte att den skulle stå och skräpa för kungen!

FOLKET.

Nej! Nej! Länge lefve kung Karl!

KARL

smickrad af hyllningen.

I morgon, gode män, skola vi pröfva eder tvist!

— Sämjens till dess, ty i dag får ingen strid råda!

— Kom, Kerstin! Du, gamle Knut, gå före med dina män! Och I ädle herrar, följen mig till slottet,där vi vilja fira återseendets glädje i festligt lag, på det att stadens borgare och folk månde se att fejdernas tider äro förbi och att den rätte konungen är kommen åter till sitt land!

De gå ut till vänster i förgrunden, under folkets hälsningar och lefverop, medan förhänget faller långsamt.

*

Andra handlingen.

——

Djupt gemak på Stockholms slott, med ett bredt, öppet fönster i bakgrunden, och genom detta utsikt öfver den obebodda norra malmen med Brunkeberget, på hvilket ett vakttorn synes. Till vänster i förgrunden en öppen spisel med halfbrunnen brasa, och framför spiseln en högryggig länstol med en pall framför. Längre bort på samma sida, dörr till konungens inre gemak och midt emot den till höger dörr till drabantsalen och de yttre gemaken. Till höger i förgrunden ett tungt ekbord med pergaments-bref, handlingar, skriftyg och papper. Omkring bordet likadana länstolar som vid spiseln. Utanför fönstret klar vårluft med sol och drifvande moln.

Första scenen.

SIGRrD. ULF. Sedan TVÅ SVENNER. JESPER SMED.

Vid förhängets uppgång står Sigrid vid fönstret, ifrigt spejande utåt och nedåt. Ulf inträder från höger.

ULF

mera rask och rörlig än i föregående handling, men stödjande sig på en käpp, talar utåt.

Ett fång ved till på spiseln, Börje!

SIGRID viinder sig hastigt om.

Börje?— 45 —

ULF.

I här, jungfru Sigrid? Vänten I någon?

SIGRID.

Icke jag; men min fader väntar bud från herr Sten.

ULF

slugt.

Jaså — ja, deti Börje kallade jag icke på! Denne är bara en fattig kökssven — den andre blir nog riddare, får han lefva!

SIGRID.

Tror du, gamle Ulf?

ULF.

För knäfveln! När man tjänar sådan herre — och bidas af slik en ungmö!

SIGRID.

Komme han blott med goda bud, för att glädja hans nåde!

ULF.

Hur är det i dag — finner hans nåde sig bättre, jungfru Sigrid?

SIGRID.

Fader Håkan är nu inne hos honom. Säkert vill han sedan hit ut, rolös som han är. Sörj der-för att här blir varmt, gamle Ulf — och om bud kommer...

ULF.

Så skall nog gamle Ulfen sörja för värme äfven åt er, jungfru Sigrid! Då hon hastigt skyndar in till vänster. Röd som en ros blef hon! Jaja, den ungdomen! Den ungdomen! Till högra dörren, ropar utåt. Nå, kommer du i dag, sölmåns?— 46 —

FÖRSTA SVENNEN med ett fång ved.

Hör, mäster Ulf!

ULP.

Lägg duktigt på spisen, gosse! Till andra svennen, Bom kommer. Stäng fönstret, Åke! Vårluften är skarp, och om hans nåde kommer här ut...

ANDRA SVENNEN stänger fönstret.

Jesper Smed vill tala med er, mäster Ulf.

ULF

brummande.

Nu igen? Tror smeden att man inte har annat att göra, än höra på hans snack i I högra dörren som han öppnar. Var det något I ville, mäster?

JESPER kommer i dörren.

Tror I, att vi i dag kunna få tala med hans nåde?

ULF.

Går inte, mäster! Går inte!

JESPER.

Ständigt hinder! Är hans nåde då sämre?

ULF.

Ingen nöd med honom, mäster! Men hans nåde måtte väl hafva annat att tänka på än era klammerier med de tyske! Svartebroder Håkan är nu inne hos honom, och ...

JESPER.

Men det är nu öfver år och dag sedan herr Sten lofvade...— 47 —

ULF.

Herr Sten, ja! Han har min själ haft andra att tas med, än edra grötmyndiga borgmästare! Men han väntas hit i dag, och har han bara kunnat tukta de stornosiga herrarna, så... I kan ju höra hit i morron, mäster!

JESPER.

Får väl det då! Men säg mig ärligt, gamle Ulf, hur är det med hans nåde? Rykten gå, att han inte har långt igen!

ULF.

Käringprat, mäster! Det är bara den svåra vintern som tagit på honom — men han kryar nog till sig! Har du lagt på elden, Börje? Är fönstret stängdt, Åke? Godt! Ut med er då! Finns andra sysslor OCkså, latmaskar! Svennerna gå till höger. En sak så god som två, mäster! Tala med herr Sten! Hans nåde har annat att tänka på!

JESPER.

Ska så göra, gamle Ulf! Vill en ha fram något nu mera, så får en allt lita till Herr Sten! Går till

höger.

Andra scenen.

ULF. HÅKAN från vänster.

ULF

för sig, i det han rör i elden.

Herr Sten, ja! Smal sak för honom! Han är ung, han!

HÅKAN

från vänster med ett gyllene skrin.

Åhå! För varmt, för varmt härinne, gamle Ulf! Tänker du steka hans nåde i lefvande lifvet, medan— 48 —

jag läser mässor för att lösa honom ur skärselden? Upp med fönstret, att den friska vårluften må spela in!

ULF.

Men, vördige fader, fru Kerstin och jungfru Sigrid...

HÅKAN ställer skrinet på bordet.

Upp med fönstret, gamle! Stugvärme har han nog af därinne! Kvinnorna äflas ju att kväfva honom af idel ömhet! Nu vill han här ut — när de komma ledandes med honom, kan du ju stänga på nytt!

ULF

som slagit upp fönstret.

Ledandes? Är då hans nåde...?

HÅKAN

Med honom är det ute, gamle Ulf! Den sot han lider af, lära hvarken salvor eller drycker bota! Två gånger fri från kronan — hvarför tog han henne på sig den tredje?

ULF.

Själf hälsaden I honom ju välkommen tillbaka till henne?

HÅKAN.

Som präst var det min plikt — som läkare varnade jag honom. Föga lydde han dock, och nu tager kungadömet hans lif! Kastboll för de egenmäktiga och afundsamma herrarna var han alltid — nu är bollen utnött och spelet lider till slut.

ULF.

Så får han åtminstone dö som kung!— 49 -

HÅKAN.

Så synes det — men säkert är det dock icke — ty hvarför dröjer annars herr Sten? Kanske är han slagen, och då hafva vi danskarna snart utanför våra portar igen! Själf fruktar han något dylikt, ty skrinet där har han lämnat mig för att gömma i vårt kloster!

ULF ser på det.

Fru Karins bröllopsgåfva! Hur väl jag minns det från förr!

HÅKAN.

Nu gömmas däri hans sista klenodier, dem han vill skydda åt hustru och barn! Allt hvad den förr så rike och mäktige herren till Fogelvik har öfrigt af jordiska ägodelar.

ULF.

Han var dock en tid landets väldigaste man!

HÅKAN.

Vanitas vanitatum, gamle Ulf! Sådan är världens gång! Lyssnar åt vänster. Jag hör dem nalkas. Går till bordet och lyfter skrinet. Tungt nog är det dock ännu! Vill du hjälpa mig, gamle, att bringa det i säkert förvar?

ULF.

Gärna, vördige fader! Men äro hans skatter icke säkrare här än i klostret? Tyskarna ...

HÅKAN.

Klostret är säkrare skattkammare än slottet här, och större skatter än dessa har jag gömt åt hans nåde! Senast när han måste draga till Finland... Men kom nu, inom kort kan måhända läkaren be-‘

höfvas! De gå ut till höger, bärande skrinet emellan sig.

Tredje scenen.

KARL. KRISTINA. SIGRID.

De inträda långsamt från vänster. Kungen stöder sig på de båda kvinnorna, och rör sig framåt med matta, mödosamma steg. Hans hår och skägg äro mera grånade än i föregående handling, och gestalten lutande och böjd.

KRISTINA.

Låt oss föra eder fram till elden, käre gemål! Här i stolen kunnen I.. .

KARL

otåligt.

Nej — nej — till fönstret — till fönstret! Jag vill andas vårluft — den skall stärka mig! De föra honom till fönstret, där han stöder sig mot den djupa fönster-muren, och drar ett djupt andetag. Å, så den spränger i mina trötta lungor, så den svalkar och kyler! Räck mig en stol, Sigrid! Här vill jag sitta och se ut på min stads fagra stränder, på vakttornet däruppe på höjden — på lögarvågorna som brusa fram emot hafvet i hvirflande strömfåror.

KRISTINA oroligt och ömt.

Slut om dig pälsmanteln, käre! Skarp är luften...

KARL

som sjnnkit ned i den af Sigrid framskjutna stolen.

Härlig är den, Kerstin. Den ger lif och värme ät mitt halfstelnade blodl Ål Att vara krank nu — just nu — då Kristian och herrarna...— 61 —

KRISTINA.

Tänk icke på dem, käre! Din frände, herr

Sten...

KARL*

Du har rätt, Kerstin! Han skall tukta dem! Jag vill tänka på våren, som bringar bättring och bot! Ser du, ser du löfskogen därute, så den börjar skifta grönbrunt i topparna? Ser du de vågiga höjderna och vattnet som skimrar fram mellan gläntorna där åt öster? Minna de dig icke om ditt Finland, de tusen sjöarnas land — om de skogiga höjderna kring Raseborgs gamla murar, där din kärlek spridde sol öfver landsflyktingens bittra stunder? Minna de dig icke om ...

KRISTINA

bedjande.

Låt oss föra dig till elden — dina händer äro kalla — du skälfver.

SIGRID.

Och den vördige fader Håkan sade...

KARL

reser sig till hälften.

Håkan sade att jag skulle andas luft — och om jag skälfver så är det af oro öfver att vänta bud från min frände, herr Sten! Hvi dröjer han — hvar dväljs han? Har han slagit de upproriska herrarna — har han kastat jutarna utom våra gränser, kan jag ändtligen sitta trygg på min dyrt förvärfvade tron? Det är denna ovisshet som gör att

jag skälfver, icke vårluften, den stärker, den — den... Faller tillbaka i stolen. Usla kroppshydda! Tåler du den icke? Mattade själ, kan du icke hålla henne uppe? Knyter— 52 -

sina händer i vanmäktig vrede. Utsliten 1 Förödd! Ruinen blott af den starke, den mäktige marsken på Fogelvik.

KRISTINA

på knä framför honom, omsluter honom med sina armar.

Herre, älskade herre! Du skall blifva stark ånyo — du skall lefva för att segra öfver dina

fiender 1

KARL.

Barnl Barnl Tror du själf hvad du säger? Paus. Ser du Kerstin! Sloge jag dem också alla

— fienden här inne — slår sig för bröstet — kunde jag

aldrig öfvervinna! Maktbegäret, ärelystnan — ödelagt mig hafva de, men tror du icke att de lefva ännu? Jo — joI De brinna — men jag själf — jag fryser! För mig till elden — vårluften duger icke för vintern — den smälter honom som vax — stäng den ute, Kerstin! Hämta hit drycken, Sigrid, drycken som Håkan redde mig!

SIGRID.

Låt mig först bistå fru Kerstin med att föra

eder till elden, eders nåde!

KARL

otåligt.

Nej — nej — drycken — drycken! Kerstin är ung — Kerstin är stark — hon leder mig ensam! Fly mig drycken, och kalla hit din fader — han skall säga mig — han skall — skynda, skynda!

Sigrid ut till vänster.— 53 —

Fjärde scenen.

KARL. KRISTINA.

KRISTINA

leder honom till stolen vid spiseln.

Luta dig närmare mot min skuldra — stöd dig tyngre —- räds icke att trötta mig! Andas du nu lättare? Nej, nej, icke så fort!

KARL.

Jo, jo — icke stanna! För mig till stolen!

Hvem vet, hur mycken möda jag har kvar? Han

faller tungt ner i länstolen. Om blott denna skälfvosoten ville släppa mig! Hvadan kommer den väl? Tvekat har jag nog i mitt lif — skälft har jag aldrig förr än nu! Lugnare i det han lutar sig tillbaka i stolen. Sätt

dig på pallen här, Kerstin! Luta ditt hufvud mot

mitt knä — lägg dina mjuka, varma händer öfver mina — så! så! Sakta och innerligt, i det han smeker hennes hår. »Du min ädela ros och förgyllande skrin.»

KRISTINA kysser hans händer.

Herre! Herre!

KARL

med handen på hennes hufvud.

Var det väl till detta min älskog skulle föra dig? Alla din ungdoms friska vårblomster har du virat kring min kulna höst — och hvad gaf jag dig till gengäld? Sjukrummets kvafva luft och en vacklande krona — de stolta fruarnas illa dolda förakt och upprorets lömska försåt, där det smyger fram öfver rike och land. Se där allt hvad jag mäktat skänka dig!— 54 —

KRISTINA

sakta.

Du glömmer det bästa: din kärlek, herre!

KARL

bittert.

Åldringens matta glöd — hvad kunde den vara för dig?

KRISTINA.

Den har varit mitt allt, min stolthet och min fröjd, och lämnar du mig, skall den blifva mitt änkelifs dyraste klenod! Ser drömmande in i elden. Hur grant minnes jag icke sommardagen, då ryttarskaran sprängde fram öfver Raseborgs vindbrygga, med din konungsliga gestalt i spetsen för de dina! Uppe från tornrummets fönster såg jag ut med klappande hjärta och lågande kinder! Så, just så hade jag drömt mig en konung!

KARL som förut.

En fallen storhet — en landsflyktig kung!

KRISTINA

innerligt.

Men mina jungfrudrömmars, min längtans hjälte, större nu i sin ofärd, än någonsin förr i sin lyckas glans! Och när ändtligen dina blickar sökte mig, när du räckte mig din hand och drog mig upp emot ditt bröst — ingen drottning i världen var sällare och stoltare än jag!

KARL.

Hade du skådat mig förr, då kunde jag bjudit dig ett stoltare öde!

KRISTINA med hufvudet mot hans bröst.

Ett stoltare måhända — ett sällare aldrig!— 56 —

KARL efter en paus.

Ser du — ser du hur elden falnar ner? Snart slocknar den! Den falnar som mitt välde — den slocknar som mitt lif!

NRISTINA

tar järnet vid spiseln och rör om i elden.

Den får icke slockna! Se, se älskade! Nu flammar den upp igen! Se hur den gnistrar och glöder!

KARL stirrar in i elden.

Ja — ja — som de stolta drömmarna från min ungdom! Jag tycker mig se bilden af hela mitt lif i de gnistrande bränderna, de glödande kolen!

KRISTINA.

Se då icke dit, herre! Det uppskakar er för mycket!

KARL

lutar sig fram, slår armen om hennes skuldra och pekar med den andra handen in i elden.

Jo! Jo! Syner ser jag — skiftande minnen väcka de! Ser du hur det lyser och skiner där borta? Det är min lekande svennetid i de rika salarna på Fogelvik — och där — de mörka massorna som ringla sig med den breda eldpelaren i midten — det är Engelbrekt med sina bondehopar — ser du, hur brand efter brand vacklar och faller? Det är unionskonungens makt och fogdarnas borgar! Men se, nu ramlar äfven eldpelaren i mörker och grus — ser du, hur det blixtrar till som af en svängande yxa? Och i hans ställe reser sig en annan — det är jag — riksföreståndaren — och— 56 —

bredvid honom ännu en, som vill jämnsides. — Nej! Framför mig vill han — öfver mig — men nej —-nej I Ser du brottningen — kampen om väldet? Nu faller han — faller 1 Med ett halfkväfdt skrik. Det var icke jag — det var du själf, Erik Puke!

KRISTINA.

Sansa dig, käre! Det är ju intet — endast bränder och glöd!

KARL

feberaktigt häftigt, i det han till hälften reser sig i stolen, med utsträckt hand.

Bränder och glöd — glöd och bränder — det är lifvet själf t! Lysande glöd i dag — svartnande brand i morgon — aska till slut! — Men jag vill se mera — gif mig järnet — järnet! Tar det ur hennes hand och rör om i elden. Huj! Se h vad tummel af gnistor och lågor! Hur de tändas och slockna — hur de lysa fram och försvinna! Där den svage mecklenburgaren — där den digre bäjraren — där den smidige oldenburgaren — och där, där — den svartaste af dem alla — prästen — ärkeförrädaren

— Jöns Bengtson! — Och ser du — midt ibland dem alla, den fladdrande lågan som kommer och går — som falnar ut och lyser upp — det är jag

— det är herren till Fogelvik — två gånger för-drifven — tre gånger konung — men ännu lysande, om också med stäckt låga — sedan alla de andra

brunnit ut — brunnit ut brunnit ut! Järnet

faller ur hans hand och han sjunker vanmäktig tillbaka i stolen.

KRISTINA förfärad.

Herre — käre — älskade! Söker lyfta upp hans hufvud, men när det faller tillbaka mot stolsryggen, störtar hon— 57 —

upp och fram mot vänstra dörren, ropaude utåt. Sigrid! Herr Knutl Hit någon 1 Konungen dör! Hon skyndar tillbaka till Karl, där hon faller på knä vid stolen, fattande hans händer. Död! Död!

Femte scenen.

DE FÖRRE. KNUT och SIGRID.

KNUT

från vänster med Sigrid, soin bär en bägare med drycken.

Det Gud förbjude! Fort, dotter, bägaren åt hans nåde!

KRISTINA.

Gif mig den! Till Karl. Se här drycken, ädle herre och gemål — låt mig stödja edert hufvud...

KNUT halfhögt till Sigrid.

Skynda ned att se, om det verkligen var budet från herr Sten!

SIGRID.

Det var han, fader! Skulle jag icke känna igen Börje?

KNUT.

Så gif dig fort dit ned att höra hans bud!

Sigrid ut till höger.

Sjätte scenen.

KARL. KRISTINA. KNUT.

KNUT

sakta, i det han närmar sig gruppen vid elden.

Hur är det, ädla fru?— 58 —

KRISTINA

förtviflad.

Han vill icke smaka drycken!

KNUT högt med afsikt.

Illa vore det, om hans nåde icke samlade krafter nu, då herr Sten nalkas!

KRISTINA

ser upp till honom i hoppfull, förväntan.

Hvad sägen I? Nalkas herr Sten?

KARL

som hittills suttit som i en dvala, spritter till, öppnar ögonen och ser sig omkring med stirrande blick.

Sten — hvilken sten? Förargelseklippan Erik Karlson — eller stötestenen Ivar Axelson?

KNUT

muntert.

Ingendera, eders nåde! Utan stöttepelaren Sten Gustafson, ers nådes systerbarn och rikets höfvits-man och värn.

KARL

starkare.

Sten Gustafson — fränden? Kommer han? Bägaren — räck mig bägaren, Kerstin!

KNUT halfhögt, förnöjd.

Ser ni, ädla fru? Visste väl, jag!

KRISTINA

likaså.

Gud signe er, herr Knut! Räcker bägaren åt Karl, som tömmer den i djupa drag. Icke så häftigt, käre —

icke så ..,— 59 —

KARL

Jo — jo — låt mig dricka! Tömmer drycken. Det värmer — det stärker — — så, så — ställ bort bägaren och sätt dig hos mig på nytt!

KNUT,

Låt mig, ädla fru! Ställer bägaren på bordet.

KARL

till Kristina, som åter satt sig på pallen.

Du sade herr Knut? Hvar är han?

KNUT fram till stolen.

Här, eders nåde!

KARL

med ljusnande blick.

Du, gamle vapenbroder! Hort då med »våra nåder!» Ett handslag, gamle vän! liäcker honom handen. Hade jag oftare haft dig nära mig, vore mycken ofärd mig sparad.

KNUT.

Gud bättre, herre! Hvad hade jag kunnat?

KARL.

Hålla igen, när min fåle ville skena för vildt!

KNUT

godmodigt med en axelryckning.

Hade han nog gjort ändå, känner jag sprakfålen

rätt!

KARL.

Måhända, — men råda mig hade du kunnat, bättre än mången!

KNUT.

Och föga hade ni lydt mina råd! »Rådgill blir ofta dådvill», säger ett gammalt ord, och föga gagnar det att lägga kapson på en springare af ädelt blod!— 60 —

KARL leende till Kristina.

Hör du så han bannar, Kerstin?

KRISTINA

ömt.

Ros skänker han dig, käre! Icke bannor!

KNUT.

Så menade jag det åtminstone! Icke var ni boren för slätten och allfarvägen! Det låg kungablod i ätten, och höjderna lockade eder.

KARL.

Men det låg afgrunder invid dem!

KNUT.

Gör ju så alltid, herre! Skulle de skrämma, hvem bestege då höjderna? Och stått däruppe i sol och spelande luft, det hafven I dock, och om också trotsiga hufvuden reste sig emot eder — högre än I kommo de dock icke!

KARL

makar sig upprätt i stolen.

Rätt har han, Kerstin! Högre kommo de icke! Efter en paus, åter bittert. Men så föll heller ingen af dem så djupt som jag!

KNUT.

Raggen sörje fallet, ers nåde, när man väl är uppe igen. Det finns skatter att vinna därnere också! — För öfrigt var det icke kungen som föll — det var bara kronan!

KARL.

Mycket nog det, när hela mitt lifs sträfvan gällde henne!— 61 —

KRISTINA.

Men nu har du henne ju åter, ädle gemål!

KNUT.

Och tack vare herr Sten, kunna icke mera några upproriska herrar lyfta henne af eder!

KARL.

Kanske icke de! Men en omutlig herre finnes det, som ...

KNUT.

muntert.

Han väntar oss ju alltid, förr eller senare. Men aldrig har den vissheten hindrat mig att göra min gärning, och att fröjda mig åt lifvet, medan det är mitt!

KARL.

Du talar som en man, gamle Knut! Dina ord stärka mig bättre än drycken! Barrskogens friska doft och hafvets bitterstarka sälta strömma emot mig ur dem och ur hela ditt väsen! Lofva mig en sak: när jag är borta, skall du uppfostra min son! Du skall af honom göra en man sådan som du själf — med litet nöjd och af ingen böjd — en man sådan jag bort vara!

KNUT.

Det lofvar jag, herre! I detta ögonblick höras af-lägsna jubelrop och klang af lurar och horn utanför fönstret till

höger. Men nu inga dödstankar mera! Hören I segerjublet där nere?

KARL.

Ja — ja — jag hör! Är det...

KNUT vid fönstret.

Det är herr Stens bondehär som nalkas öfver— 02 -

bron från norra malmen, och det är stadens folk som hälsar honom, där han rider i spetsen för de sina! Starkare rop på närmare håll. Hören I, ers nåde, hur folket jublar honom till möte?

KARL.

Skynda du också, gamle Knut, och hälsa honom vid slottets portar välkommen från konungen!

KNUT.

Och från frän den väl äfven, herre?

KARL.

Du har rätt, gamle vän! Från fränden och konungen! Knut går till höger.

Sjunde scenen.

KARL. KRISTINA.

KARL

grubblande.

Bondehären, den följer honom — folket, det hälsar honom jublande! — Är det med dem, endast med dem, man nu skall räkna? Kerstin! Kerstin! Då har jag för visso missuppfattat min tid!

KRISTINA.

Säg icke så, käre! För dem har du ju kämpat hela ditt lif!

KARL.

För dem, ja — det var mitt syfte 1 — med dem, det föll aldrig i min tanke! Det har ingen ättefödd herreman gjort i vårt land! Engelbrekt gjorde det, men han var af bergsmannasläkt, — all strid som sedan rasat, väcktes af herremännen och leddes af- 63 -

dem! — Har nu en ny tid kommit, och skall väl min frände, herr Sten . . .? Förnyadt jubel alldeles under fönstret. Hvad föregår nu? Se efter, Kerstin!

KRISTINA skyndar till fönstret.

Nu stiger han af hästen — herr Knut hälsar honom ... folket tränges omkring honom — de vilja lyfta honom på sina armar — godlynt men allvarligt afvisande vinkar han åt dem — han säger något... Nya jubelrop. Nu träder han in genom slottsporten ...

KARL.

Kom hit till mig, Kerstin! Han ser på henne nästan ångestfullt forskande. Syntes han dig resligare än förr — resligare än jag, när jag ännu var i min kraft?

KRISTINA

ömt, i det hon böjer sig öfver honom.

Resligare än du såg jag ingen!

KARL andas djupt.

Förut vet jag att han var hufvudet lägre. Han har således icke vuxit efter segern?

KRISTINA

orolig.

Säg mig, käre ... misstänker du att... att din frände...?

KARL.

Nej — nej — otacksamt vore det — jag vill det icke! — Men ser du, barn — en krona! — Det är en frestande glans omkring henne — det vet ingen bättre än jag! Lyssnar utåt, Jag hör dem nalkasI Sväng stolen åt mig, Kerstin! Öga mot öga vill jag möta honom — och min första blick skall säga- 64 -

mig om han ännu är den samme som förr! Hon

svänger stolen, så att han vänder ansiktet mot höger, medan hon själf stannar till vänster om honom.

Åttonde scenen.

DR FÖRRE. KNUT. STEN GUSTAFSON. VÄPNARE.

KNUT från höger.

Rikshöfvitsmannen, herr Sten Gustafson, beder att få hälsa eders nåde!

KARL.

Vare han mig kärligen välkommen 1

KNUT i dörren.

Hans nåde väntar eder, herr Stenl

STEN

inträder med raska steg från höger. Han är fullt rustad med hjälm och harnesk, samt följes af Börje och tre andra väpnare. Han gör först vid dörren en höfvisk bugning, lyfter därpå af sig hjälmen och räcker den åt Börje, går därpå fram till konungens stol och böjer ett knä för honom.

Vördesamt med Gudi hälsar jag eder, ädle herre konung och frände! Länge hafver jag dröjt men goda äro de tidender jag medför! Ty skingrade äro edra fiender, och i frid ligger landet omkring eder konungastol!

KARL

som vid hans inträde mätt honom med pröfvande blick, slår nu i uppflammande glädje sina armar om hans skuldror och sluter honom intill sig.

Välsignad vare du för detta glädjebud, käre systerson och frände! Sakta till Kristina. Han är den-— 65 —

samme! Till Sten. Men inga böjda knän, frände! Stå upp och berätta mig allt! Du har slagit de danske?

STEN stiger upp.

I grund äro de slagne! Vid öresten lyckades jag kasta dem tillbaka öfver Tiveden och långt ned genom hela Västergyllen jagade vi honom framför oss. Ute af landet är nu konung Kristian med alla sina legoknektar, och torde han icke så snart vilja på nytt fresta den leken! Den som dock ännu kommer något buller åstad, är den stormodige och orolige Erik Karlson, men äfven honom hoppas jag att snart se tuktad af vår frände, Nils Boson.

KARL

Tack vare dig och honom skall jag då i frid och ro få beställa om mitt hus och de mina, i fall mig något dödligt tillstöta skulle! Ty du må veta, käre systerson, att denna vinters oro och vedermöda varit mig mäkta hårda!

STEN.

Tyvärr synes mig eder hälsa icke så god som förr; men med den ömma omvård som skänkes eder af er ädla husfru, och tack vare de ljusare tider som stunda...

KARL

i det han smeker Kristinas händer.

Kunde ett kärligt stöd och en öm omvård bota lirvets refvor, då vore med mig i sanning ringa nöd! — Men du talade om Erik Karlson? Hvad vill han då, den djärfve Vasen? Frånsade han sig icke på fjolårets möte i Vadstena all förrädisk handel med Kristian och de danske?

5. — Sten Stures löfte.— GG —

STEN.

Det är nog icke för konung Kristians räkning han nu väcker oro i landet! Snarare för sin egen!

KARL

häftigt.

Guds död, frände — hvad menar du? Vill han åt min krona och mitt välde? Spelar han kanske under täcke med Ivar Axelson, min pliktförgätrie måg, som under, det han skrifver mig kärliga och vördnadsfulla bref, slår under sig mina slott och gårdar? Men vid alla helgon! Om så är* skall jag visa de bålde herrarna, att ännu för jag spiran och svärdet, och att...

KRISTINA.

För Guds skull, ädle herre och gemål, oroa eder icke] Med herr Sten vid eder sida, skall ingen kunna...

KNUT närmar sig.

Äfven jag, eders nåde, tror att I med lugn kunnen åse deras praktiker! Har herr Sten tyglat dem hittills...

KARL.

Icke underskattar jag min unge frändes kraft och hängifvenhet! Men bittert grämer det mig att denna årslånga, inhemska fejd aldrig skall upphöra, och att vårt sönderslitna land aldrig skall i lugn och frid få bota sina skador och läka sina sår.

STEN.

Äfven den tiden skall gry, eders nåde.

KARL.

Men när — när? Skall väl jag få skåda den?— 67 —

.STEN.

Det skolen I, frände! Har icke den bittraste af edra vedersakare gått hädan med Jöns Bengtson — och synes icke hans efterträdare vara en man af annat kynne?

KARL.

Hans efterträdare, ja — du sade’t! Känner du denne Jakob Ulfson? Hvad slags man är han? Är han svensk till sinnelag och hug?

STEN.

Så god svensk som någon, fastän han länge studerat vid högskolorna i södern! Och dessutom en fridsam man, som torde komma att hålla sig till krumstafven och låta svärdet hvila.

KARL.

Så mycket bättre, frände! Af stridslystna prelater hafva vi haft Gudi nog här i landet! Underligt föll mig dock före, att icke påfven aktade min uttalade önskan om min af kanikerna i Upsala utsedde frände, och att. . . Lyssnar till ett stigande sorl under fönstret. Men hvad föregår därnere?

STEN.

Helt visst mina bondemän som behöfva förpläg-ning och kvarter — och nu sedan jag hälsat eders nåde, vill jag ...

KARL.

Låt det blifva vår omsorg, systerson! Illa hafva de onda tiderna farit med oss, men så utarmade äro vi dock icke, att de ej på slottsgården kunna få stärka sig med föda och dryck!

KRISTINA.

Låt mig sörja därför, herr Sten!KARL.

Rätt så, Kerstin 1 Tak öfver hufvudet må du skaffa dem, gamle Knutl

KNUT.

Hos stadens svenska borgare skola de få kvarter, ers nåde 1 Så kunna de på samma gång hjälpa oss att hålla de tyske i styri

KARL.

Har det nu åter varit handgemäng emellan dem?

KNUT.

Visst böfvelnl Och bättre blir det nog icke, förrän ers nåde ...

KARL.

Vi skola sysselsätta oss därmed, nu sedan min systerson... Men gå nu och sörj för hans bondemän, och du min Kerstin, se till att ingenting fattas ur kök och fateburl

KRISTINA.

Var lugn! Men låt oss först föra dig tillbaka i ditt gemak.

KARL.

Nej — nej — här är friskare luft — lämna mig här med min frände — jag har viktiga ting att med honom afhandla.

KRISTINA.

Men käre, om du tröttar dig?

KARL.

Ingen fara! Gör som jag säger! Jag litar på dig och gamle Knut.

KNUT.

Det kunnen I tryggt, eders nåde!— 69 —

STEN.

Herr Knutl Jag har därnere bland mina bondemän tvenne kärnkarlar, Starke Björn och Olof i Ändre. Dem båda lägger jag eder särskildt på hjärtat, ty inga hafva trakterat danskarna bättre än de!

KNUT.

Godt, herr Sten! Börje skall visa mig på dem, och de skola hafva det skummigaste ölet! Går med

svennema till höger.

KRISTINA

som under tiden böjt sig ner öfver Karl.

Och du öfverskattar icke dina krafter? Du lofvar mig att vara lugn?

KARL.

Var trygg! Det kan jag utan att svika! Hon

går till vänster.

Nionde scenen.

KARL. STEN.

KARL

Äro vi nu allena, systerson?

STEN.

Ja, ädle herre och frände!

KARL.

Se till att icke heller någon lyssnar därute i drabantsalen.

STEN

öppnar högra dörren och ser ut.

Endast en gammal slottsknekt sitter slumrande därute.— 70 —

KARL.

Det är min gamle Ulf! Vill du Säga honom att han icke låter någon hit in? Sten försvinner ett ögonblick ut i rummet, kommer sedan tillbaka och stänger omsorgsfullt dörren. Och nu, kom hit till mig, systerson, att jag får tala med dig både som frände och rikshöfvits-man, ty sådan är stunden att nu behöfver jag dem båda!

STEN

framme hos honom.

Jag hör er, eders nåde!

KARL.

Bort med undersåten, Sten! Nu vill jag tala med fränden! Skjut hit en stol och sätt dig bredvid mig — trött kan du vara, fastän du är ung!

Sedan Sten satt sig, vänder han sig emot honom och lägger sina händer på hans axlar. Jag kan ju lita på dig, systerson?

STEN.

I lif och död, frände!

KARL

böjer sig emot honom och säger med djup betoning.

Här är det död det gäller, Sten! Det är ute med mitt kungadöme och mig själf!

STEN vill upp.

Det Gud förbjude!

KARL hejdar honom.

Stilla, systerson! Han förbjuder det icke—och jag själf — jag kämpar icke längre emot. Trött är jag på både lif och krona, på strider och oro. Men tvenne ting ligga mig tungt på hjärtat, Sten! Det första är tanken på min unga hustru och våra barn.— 71 —.

Litet nog hafva de att ärfva efter mig, — med ovilja lära nog min dotter och hennes make, Ivar Axelson, se dem, ty sällan tillgifver en dotter sin fader att han ingår ett nytt gifte. Vill du lofva mig att vara deras skydd och stöd när jag är borta — vill du det på ära och tro?

STEN.

Det vill jag, frände, så visst Gud mig hjälpe!

KARL.

Tackl Denna din lofven lyfter en tung börda från mitt bröst. Men ännu ett löfte kräfver jag af dig, och det gäller

Svea rikes land och folk — men det gäller på samma gång dig själf och ditt framtida väl!

STEN.

Mig själf?

KARL.

Ja, dig själf! Granneligen hörde jag nyss af jubelropen under mitt fönster hur uppburen och hyllad du är af borgare och allmoge, och af egen erfarenhet vet jag hur slikt kan locka och hvarthän det kan ledal Mig har det lockat med kungakronans bedrägliga glans — mig ledde det till ändlösa strider och till landsflyktens bittra bröd. Äflas icke att fästa hennes gyllne ring kring ditt änne — tag varning af mitt öde. Min lycka har hon kostat mig, allt hvad jag ägde har hon tagit ifrån mig — och nu tager hon äfven mitt lif!

STEN djupt skakad.

Aldrig, så sant jag är en ärlig man, har någonsin en tanke ...— 72 —

KARL

lägger handen tungt på hans bröst.

Rannsaka noga dina hjärtekamrar, innan du så heligt bedyrar! Har aldrig den frestelsen hviskats i ditt öra af egen ärelystnad eller af vänners smicker? Har du aldrig under den långa herrefejdens vilda tummel, när prelater och riddare, främmande inkräktare och inhemska förrädare singlat med kronan, kommit på den tanken att hon lika lätt kunde kastas i din hand, som i en annans, och att du kunde bära henne stadigare än de flesta? Svara mig, systerson, på samvete och ridderlig tro!

STEN öppet och ärligt.

Det vill jag, frände! Illa höfdes det mig att förneka egen mänsklig svaghet, och att sådana röster nått mig! Men jag har emot bådas lockelser haft ett säkert skydd i ett minne från min svennetid, ett minne som ännu står lifligt för min själ... och om jag icke tröttar eder...

KARL

lutar sig tillbaka i stolen.

Nej, berätta! Hvila får jag inom kort!

STEN lifligt och raskt.

Det var en dag för fjorton vårar sedan, då jag som sjuttonårig yngling tjänade som vapensven hos konung Kristian, och då vi, flera af svennerna, voro samlade därute i drabantsalen, där nu den gamle Ulf sitter halfslumrande på sin bänk. Bland de andra var äfven Erik Karlson, och i det han på bordet kastade fram en klipping med konungens bild, föreslog han att vi skulle leka den gamla kaste-— 73 —

leken »krona och klafve». Men penningar hade vi icke att spela om, vi skulle i stället spela om framtida öden. »Den som i trenne kast får kronan upp» — ropade Erik— »skall en dag blifva konung öfver de andra! Den som tre gånger slår upp klafven, får nöja sig med att blifva tjänare hos en godsarm herre!» Nåväl, vi kastade och han fick trenne gånger kronan upp — jag lika många gånger klafven. Då skrattade de andra och hånade mig — och hastig som ungdomen är, blossade jag upp i harm och ropade: »Låt gå! Jag tager klafven, och tänker jag väl att jag med den når lika långt som du, Erik, med kronan!» Upptagna af vår lek hade vi icke märkt att konungen trädt ut i salen och åhört vår träta. Godvillig, som han kan vara när honom lyster, trädde han till, lade sin hand på min axel och sade: »Klokt valde du, min smådräng! Kronan, den splittrar, men klafven binder.» — Och sen I, herre konung och frände, de orden hafva aldrig gått ur min håg — de stå inristade där för allo!

KARL

upprepar, försjunken i tankar.

»Kronan den splittrar, men klafven binder!»

STEN.

Och glad åt att få tjäna en godsarm herre, mitt kära, men sköflade land, har jag aldrig ägnat en dröjande tanke åt kronans ring. Den står mig för högt; för tung blefve mig den afund hon väcker! Men klafven som binder, den vill jag hålla med stadig hand, så länge mig lifvet unnas, därpå gifver jag eder min ridderliga tro och lofven!

KARL.

Hade jag varit så klok som du, systerson, sutte—. 7é —

jag icke nu bruten och 3köflad1 Men till gengäld för ditt löfte vill jag gifva dig rikets slott och riksföreståndarens makt. Med dem i dina händer är du herre öfver landet — visa ock att du, trots dem, allt framgent också är herre öfver dig själf! .

STEN.

Slotten tager jag emot, frände, för att hålla dem eder tillhanda. Om riksföreståndarens makt tänker jag många vilja kifvas med migl Er måg, Ivar Axelson, först och främst — hans broder Erik Axelson — min gamle afundsman, Erik Karlson — Krister Nilson — Måns Gren — alla vilja de nog göra mig den platsen stridig!

KARL

häftigt.

Ett : streck i deras stolta planer vill jag dock göra dem alla. Gör en ansträngning att resa sig ur stolen. Räck mig din arm, systerson! För mig dit hän till bordet! Men snabbt, innan krafterna svika mig för allo!

STEN.

Skona dem därför, frände! Blif i eder stol!

KARL som nu rest sig.

Nej! Jag vill skrifva ned min yttersta vilja och förordning! Hvem vet hur länge jag ännu äger kraft därtill!

STEN.

Blif därför sittande — och låt mig...

KARL.

Nej! Med egen hand vill jag utföra det värfvet, blifver det äfven mitt sista! Sten leder honom långsamt— 75 —

öfver till bordet, där han tungt faller ned i stolen midt för åskådarna. Räck mig fjädern och papperet, systerson! Han skrifver långsamt. »Jag Karl Knutson, Sveriges och Norges valde konung ...» I detta ögonblick höras växande lefvecop nedifrån borggården, under fönstret. Hvad — hvad

är detta?

STEN

skyndar till fönstret.

Det är mina gäfve bondemän, ers nåde, som tacka eder för vederkvickelse och hvila!

ROP

nedifrån.

Kung Karl lefve! Hell! Hell! Hell!

KARL

låter handen hvila och lutar sig tillbaka i stolen.

Å — detta rop, som jag så girigt lyssnade efter under landsflyktens tunga år — hur värmer och smeker det icke? öppna fönstret, Sten — och till-säg dem mitt tack!

STEN

slår upp fönstret och ropar nedåt.

Hans nåde. hälsar eder, gode män, och tillsäger eder sitt tack för mannamod och troskap! Förnyade lefverop, hvarpå Sten stänger fönstret och går ned till konungen.

KARL

som mödosamt satt sig upp i stolen och fortsatt att skrifva. Så! Ser hastigt upp till Sten. Dagen, frände — dagen?

STEN.

Tisdag, och den fjortonde maj...

KARL skrifver matt.

Tisdagen den 14:de Majus 1470 — Karl . . .

Pennan faller ur hans hand, och han sjunker tillbaka i stolen, med handen ännu hvilande på det underskrifna papperet.— 76 —

Tionde scenen.

DE FÖRRE. KNUT från höger.

KNUT

inträder brådskande, utan att se den i stolen sammansjunkne konungen.

Herr Sten! Eder frände, herr Nils Boson, väntar eder därute! Dammig och brådskande kom han på löddrig springare från Söderport, helt visst med viktiga bud!

STEN

Segerbud, helt visst! Låt honom därför in, herr Knut! Det skall glädja konungen att höra!

KNUT.

Är hans nåde här? Jag trodde ...

STEN.

Han envisades nyss att skrifva och trött har han nu sjunkit tillbaka i sin stol! Låt kalla fru Kerstin — hennes omsorger skola...

KNUT

som böjt sig ner öfver Karl, med ett rop.

Alla helgon!

STEN.

Har han slumrat in?

KNUT

sakta, djupt upprörd.

Ja — hennes omsorger äro nu förgäfves! Konungen är död!

STEN

böjer sig öfver bordet.

Död! Död just nu! När fejderna ändtligt synas— 77 —

vilja slockna! Bittra konungalott! Hårda människoöde!

KNUT.

Hören först er frändes tidender, herr Sten! Hans uppsyn bådade icke någon seger! Till högra dörren, talande utåt. Träden in, herr Nils!

Elfte scenen.

DE FÖRRE. NILS BOSON från höger.

NILS BOSON

kraftig krigargestalt, något äldre än Sten, inträder hastigt.

Upp, frände! Den lede skälmen Erik Karlson har gäckat min vaksamhet och slagit sig igenom till Kalmar! Där har han med sina män gått ombord på Klaus Rönnows skepp, och inne äro de nu i Stockholmsskären, färdiga att styra hit upp för att belägga slottet och staden!

STEN.

Vet du också att så är! Kunna icke liibska fetalieskutor af ryktet blifvit förstorade till danska örlogsskepp?

NILS.

Tyvärr icke! Säkra bud från mitt gamla Pen-ningeby gifva vid handen att de äro där, ty bränt hafva de nu hvad Jöns Bengtson förra gången lämnade mig öfrigt! Alltså gäller att sätta oss till motvärn kraftigare än någonsin!

STEN.

Så vare helgonen prisade att detta bud icke nådde vår konungs öron i lifvet! Efter alla dessa fejder fick han likväl dö i frid!— 78 —

NILS.

Hvad säger du, frände? Konungen död? .

• STEN

för hbnom fram till stolen, i h vilken Karl sitter nedsjunken som i sömn.

Så är det! Här ser du den bleka och tysta skuggan af Karl Knutson, herren till Fogelvik, den afundade marsken och den en gång så lysande konungen! Mycken strid har han väckt, bittra pröf-ningar utstått, landsflykt och hån led han, men dö fick han dock under menighetens lefverop och tack!

NILS.

Ringa ersättning nog för så många år af oblida öden!

KNUT.

som vid sidan af konungens stol ögnat igenom det skrifna.

Men värdig hans sista konungsliga handling, som bättre än något annat torde komma att bevara hans minne!

NILS.

Och den var?

KNUT.

Spörjen icke mig, herr Nils! Spörjen riksföreståndaren, herr Sten Gustafson Sture! Han går till

vänster.

Tolfte scenen.

STEN. NILS.

NILS.

Du riksföreståndare? Talade han sanning, frände ?

STEN

med en pröfvande blick i det han visar på skriften.

Läs själfl

NILS

går öfver till höger och läser tyst skriften.

Ja, i sanning! Paus. Och hvad skola öfriga rikets herrar och män därom säga?

STEN

lugnt.

Det bryr mig föga! Har jag endast på min sida Sveriges menige allmoge och dig, frände!

NILS.

Den följer dig, och äfven jag — så vida...

STEN.

Så vida? — Säg ut, frände!

NILS.

Så vida du nöjer dig med riksföreståndarens makt, och icke sträcker ut dm hand efter kronan.

STEN visar på den döde.

Anser du då hans öde så lockande, att det bör mana till efterföljd?

NILS.

Kronan sprider en farlig glans, och ärelust finnes hos dig, som hos alla.

STEN.

En ärelust hyser jag, och det är att göra mitt land fritt och starkt! Men därtill behöfver jag ingen krona, och gärna förnyar jag inför dig det löfte som jag nyss gaf den nu afsomnade: Det att aldrig fästa henne på mitt änne!NILS

med utsträckt hand.

Då är jag i allo din man!

STEN

fattar hans hand öfver den döde konungens stol.

Samman alltså i lif och död för Svea rikes land och folk?

NILS.

Mot yttre våld och'inre fejder!

STEN

högtidligt.

Så sant Gud oss hjälpe!

Medan de kraftigt fasthålla hvarandras händer, med blickarna fästade på den döde, faller förhänget hastigt.

*

Tredje handlingen.

——

Samlingssalen i S:t Eriks gillestuga vid Svartmunkegatan. Ett stort, lågt rum med bjälktak och bonade väggar, samt ett bredt fönster med bly infattade rutor på h vardera sidan om fonddörren, som leder till en öppen svalgång med trappa till höger ned till gatan, så att de uppkommande synas genom fönstret. Till vänster mot framscenen ett långt ekbord med fast bunk på inre sidan, en lös sådan på den yttre, samt en högryggig länstol på kortsidan åt bakgrunden. På bordet en stor, skinnbunden

skråbok, ett par välkommor af tenn, samt en silfverbeslagen

klubba framför länstolen. Till höger nära bakgrunden trenne trappsteg upp till ett burspråk med fönster utåt en öppen plats, och dörr som kan skjutas för. Mellan burspråket och framscenen

öppen spisel, nu fylld med friskt björklöf, och på sidorna om

den väggfasta bänkar.

Genom den öppna dörren och fönstema i bakgrunden, ser man ut öfver taken på de närliggande låga husen, och längst bort en del af strömmen och holmarna. Det är högsommarkväll, och emot handlingens slut solnedgång som lyser in genom fönstema i burspråket. Dånet af aflägsna styckeskott höras af och till under de första scenerna.

Första scenen.

MÅRTEN. BORGARE. Sedan JESPER SMED.

Vid förhängets uppgång står Mårten halfvägs uppe i burspråket och ser bekymrad utåt. De andra nedanför trappan.

MÅRTEN

pustande.

Hör bara så han domderar! Är det icke skräcke-

ligt? Minst ett dussin stora galejor har han lagt i rad borta vid Vagnsöna! Och flera andra ligga i viken på Ttndra sidan Käpplingeholmen.

FÖRSTA BORGAREN.

Och bro lär han ämna slå öfver Näckströmmen!

MÅRTEN.

Gud bättre, ja! Och skansskärmar lägger han upp på Brunkeberget och forslar dit kärrebyssor för att skjuta ner hela staden!

ANDRA BORGAREN.

Jo säkert! I går slog en stenkula ner bredvid Gråmunkeklostret på Kedjeholmen, rakt för näsan på priorn!

TREDJE BORGAREN.

Och en järnkula pep rakt i väggen på Staffan kopparslagares nya hus vid Skomakaregatan!

FÖRSTA BORGAREN.

Och där blef hon sittandes, rakt öfver skylten!

JESPER SMED

som under det föregående kommit uppför trappan till svalgången, träder nu fram till dem.

Där kan hon gärna få sitta, mäster! Han får allt slunga många tockna bollar, »kung Bottenlös», innan han vinner det spelet!

MÅRTEN

går ned till honom.

Guds fred, mäster! Han lär ju bjuda fred och förlikning, sägs det?

JESPER.

Det ge vi böfveln! Slik fred och förlikning kan kosta mer än ett ärligt nappatag, menar jag! Och- 83 -

det säger jag er, mäster! Kom inte med slikt klen-modigt prat vid öfverläggningen här i dag, för då ...

MÄRTEN.

Var I lagom morsk, mäster! Ärkebispen lär också vara för medling, och då... när en så boklärd herre...

FÖRSTA BORGAREN.

Nya ärkebispen, ja! Har någon af er sett honom?

JESPER.

Jag såg honom i går, när han kom från Almare-stäket i en stor slup med åtta roddare. Lade till vid Korntorget gjorde han, och gick se'n fotledes

upp till Svartbrödraklostret, där han tagit kvarter

hos fader Håkan — och det fast herr Sten ville att

han skulle bo uppe på slottet!

MÅRTEN.

Hvad säger I, mäster? Gick han till fots?

JESPER.

På sina egna ben, ja — som en vanlig, simpel kanik! Annat än Jöns Bengtson, det! Han som red genom staden i stormhatt och brynja och med blanka pampen i näfven!

ANDRA BORGAREN.

Den här lär ju läst till präst i självfvaste Roma-borg, han?

JESPER.

Ja då, och helige fadern själf lär ha satt krum-stafven i näfven på'n! Lär vara en bra karl, säga de — och det kan behöfvas nu, när storkaxarna börja krångla igen!

FÖRSTA BORGAREN.

Ja men, när herr Sten är riksföreståndare.— 84 —

MÅRTEN.

Som salig kungen gjorde honom till, ja!

JESPER.

Och som de själfva sedan valde honom till vid Arboga möte. Men tror I det kommer dem något vid? Ånej, de vill nog dela me'n, både Erik Karlson och Ivar Axelson och Krister Nilson och Måns Gren...

fast det var sant, det: Den enda af dem som var

ärlig på sitt vis, så var det just herr Måns, för han

gick då öfver till dansken med en gång, så den

visste man då hvar man hade!

MÅRTEN.

Jaha — och nu lär han vara här på lejd, hör

jag.

JESPER.

Rep skulle han ha och ingen lejd! Det vore lagom åt'en!

MÅRTEN

visar åt bakgrunden, där man hör röster och steg.

Sakta, mäster! Nu börja herrarna komma!

JESPER.

Jo jo! När man talar om trollen! De draga sig åt sidan mellan burspråket och bakgrunden.

Andra scenen.

DE FÖRRE. MÅNS GREN. ERIK KARLSON. TVENNE RIDDARE komma uppför trappan och stanna ett ögonblick ute på svalgången.

MÅNS GREN

undersätsig, £ stark, gråskäggig, häftig och bullrande; talar redan

därute.

Galna, säger jag! Bindgalna, gode herrar och— 85 —

män, äro vi om vi icke nu mota grisen vid grinden! Hvarför, tron I, sätter han sig så envist upp emot kung Kristian och den besvurna föreningen mellan landen? Här komma de in. Jo, för att fiska i grumligt vatten och lirka hän kronan på eget hufvud, när han väl fått den rätta konungen fördrifven!

FÖRSTA RIDDAREN.

Tror I verkligen, herr Måns, att...

MÅNS

häftigt.

Tror? Tror? Jag kan bevisa eder, herr Krister ...

ERIK KARLSON visar på borgarna.

Sakta, herr Måns! Här finnas flera öron!

MÅNS ser sig om.

Hvad djäfvulen? Borgartölpar! Häftigt emot dem. Hvad viljen I? Hit hafva rikets herrar och män kallats till öfverläggning!

JESPER.

Med förlof, men äfven vi äro stämda hit.

MÅRTEN.

Och det af herr Sten själf, stränge herrar.

MÅNS visar på dörren.

Biden honom då därute! Här inne är vår plats.

JESPER.

Till gillesalen äro vi kallade, och icke till farstusvalen. Och lyster mig se, hvem som kan förmena oss att stanna.

MANS

ställer sig bred och hotande framför honom.

Det gör jag, Måns Gren, riksråd och herre till Kläckeberga och Stäkeholra!

JESPER högt till Mårten.

Hette inte den riksförrädarn så, han som fick huden full af herr Sten nere vid Kalmar i fjol? Eller var det Ivar Gren, det?

MÄNS

ursinnig.

Ut, karl! Ut, eller...

MÅRTEN vill draga Jesper med sig.

För alla helgons skull, mäster... Låt oss hellre bida därute!

JESPER.

Nå, som I vill! Där finns då inga mellanlöpare, som skämma luften för ärligt folk!

MÅNS drar svärdet.

Fräcka borgartölp! Jag skall... Vill emot Jesper.

JESPER med höjda knytnäfvar.

Kom an bara!

ERIK KARLSON går emellan.

Låt svärdet hvila, herr Måns! Till Jesper. Sakta, gode man!

MÅRTEN drar Jesper med sig.

Kom — kom, mäster!

JESPER.

Ja, jag kommer! Vill den stränge herrn mig annars något, så heter jag Jesper Smed, och herre är jag till verkstaden på Kindhästegatan! Vänder sig om i dörren. Kan både sko hästar, och laga fotblackar åt landsförrädare — så nu vet han hvar han kan

få sitt tarf! Ut i bakgrunden med de andra borgarna.

Tredje scenen.

MÅNS GREN. ERIK KARLSON. RIDDARNA.

MÅNS

kastar sig förgrymmad ner på främre bänken och slår svärdet i bordet.

Guds död och pina! För det där packets växande fräckhet kunna vi tacka herr Sten och hans usla regemente!

ERIK KARLSON.

Ja, skick och ordning blifver här icke, förrän vi åter få en konung i landet!

MÅNS.

Sant ord, herr Erik! Kung Kristian är den ende som kan skaffa oss en varaktig fred! Neka vill jag icke att han i förra tider begått sina misstag, men af skadan har han blifvit vis, och...

FÖRSTA RIDDAREN.

Oklokt var det dock af hans nåde att nu med härsmakt belägga slottet och staden.

ANDRA RIDDAREN.

Han borde insett att han med detta retar borgare och menige att sluta sig fastare omkring herr Sten.— 88 —

ERIK KARLSON

Och att trotsa oss andra, ja! I hörden ju nyss själf, herr Måns!

MÅNS.

Föga värdigt vore det väl en konung att korama som böneman, när han har makt att tvinga 1 Borgare och menige lida honom dessutom bättre än 1 tron, och man efter den fräcke smedens ord nyss vore frestad att döma! Salt och fetalier har han med sig, och dem säljer han åt folket för billigt pris. — Å, han är en slug herre, och vet hvad han gör! Och jag har hans ord och lofven på, att rika förläningar vill han gifva oss, om vi nu kora honom till konung!

ERIK KARLSON.

Väl kunde jag tänka mig ett klokare beslut för oss alla, än att just taga Kristian af Oldenburg till konung!

MÅNS

hånfullt.

Sågen I hellre att det blefve herr Sten, bonde-lismaren och kräm arhjälten?

ERIK KARLSON.

Är han då ende svenskfödde man i landet, som kunde axla Karl Knutsons kungamantel?

MÅNS.

Och bära den på bägge axlarna som han? Ånej, sådana finnas nog många, men så länge Måns Gren bär sitt gamla hufvud uppe, blir det hvarken han eller någon annan.

ERIK KARLSON häftigt.

I talen stolta ord, herr Måns! Men hvem vet hur länge edert gamla hufvud...— 89 —

FÖRSTA RIDDAREN.

Ingen tvist, gode herrar! Sorl höres därnere — helt visst är det herr Sten som nalkas! Man ser borgarna strömma tillsammans därute, ifrigt visande neråt. Se!

MÅNS

föraktligt.

Så synes det på borgarslöddret!

ANDRA RIDDAREN vid fönstret.

Han följes af ärkebiskopen, herr Nils Boson och herr Ivar Axelson!

MÅNS.

Hvad var det I villen säga om mitt gamla hufvud, herr Erik?

ERIK KARLSON.

Svåra litet, herr Måns! Vänder honom ryggen.

Fjärde scenen.

DE FÖRRE. STEN GUSTAFSON. JAKOB ULFSON. NILS BOSON. IVAR AXELSON företrädda af SVENNER och VÄPNARE, bland dem BÖRJE. Sedan JESPER. MÅRTEN och BORGARNA.

Väpnarna och svennerna inträda först och stanna på ömse sidor om dörren. Därpå Sten och ärkebiskopen, sedan Nils och Ivar. Sist borgarna, som stanna i svalgången och dörren.

STEN

till de innevarande.

Väl mött, ädle herrar! Till ärkebiskopen. Här, eders nåde, har jag att för eder föreställa herr Måns Gren och herr Erik Karlson, herr Krister Nilson och herr Erengisle Tureson, dem I ännu icke kännen!— 90 —

JAKOB ULFSON hälsar vänligt den ena efter den andra.

Jag hälsar er, ädle herrar I Edra namn hafva nått mig ofta nog, fastän jag länge varit fjärran ifrån hemmet. Deltagit hafven I alla i tidens rörelser och fejder, medan jag suttit nere i Tiberstaden, fördjupad i de bokliga studier, dem jag endast där kunnat fullborda.

MÅNS.

Ja, hos oss har svärdet varit allt och boken intet!

JAKOB ULFSON.

Tyvärr, jal En stor och kännbar brist för landet är att här icke någon högskola finnes.

STEN.

En brist som dock torde kunna häfvas, få vi endast en gång lugnare tider.

ERIK KARLSON

Sådana torde väl ock stunda, kunna vi blott i dag enas om att icke självfva stå friden emot.

STEN.

Det gläder mig att höra eder så fridsam till sinnes, herr Erik! Vänder sig till borgarna som ännu dröja ute i svalgången. Men hvarför stån I därute, gode män? Hafven I då icke genom herr Knut fått mitt bud om att infinna er i gillesalen?

JESPER

träder innanför dörren, följd af de andra.

Med förlof, herr Stenl Saken är den att vi nyss fingo strängt besked om att vackert hålla oss i farstun.— 91 —

STEN

med rynkad panna.

Och af hvem gafs er detta?

HÅNS

djärft, i det han träder fram.

Af mig, herr Sten Gustafson! Jag trodde att rikets herrar och män här skulle samråda.

ERIK KARLSON.

Så var äfven min tanke.

STEN.

Sant, gode herrar! Men samman med stadens borgare, så var min afsikt och vilja.

MÅNS.

Sedan vi öfverlagt, torde det vara tillfylles att de få del af vårt beslut. Så har förr varit här i landet, och icke ämnen väl I införa nya seder och bruk?

STEN.

Hvarför icke, herr Måns, om de synas mig bättre än de gamla? Kommer ofrid å bane, så gäller det deras hem och härd, lika mycket — ja, kanske ännu mera än våra! Så skola de ock hafva sin rätt öppen att lägga sitt ord i vågskålen, de som

VI! Liflig rörelse af glädje hos borgarna.

MÅNS

hånfullt.

Än allmogens mening då? Den skall väl också höras?

STEN.

Rätt, herr Måns! Så är också min afsikt! Därnere bida tvenne sändemän, en från Upplandens, den andra från Dalabygdens allmoge. Till Börje. Till-— 9*2 —

säg de båda dannemärmen att de komma upp. Börje går. Till ärkebiskopen och Ivar Axelson. Ärligt skola de säga ifrån hvad deras bygdemän tänka och önska.

JAKOB ULFSON till Sten.

Er färd är lika djärf som den är klok, herr Sten! Så var det i de första kristna tiderna inom kyrkan, och hon for däraf icke illa!

MÅNS

till Erik Karlson och de andra två.

Fy för böfveln, sådant regemente: Handtverkare och bönder! Här tarfvas fuller väl en konung och herre!

STEN.

Och nu, ädle herrar, låt oss bänka oss omkring bordet och må hans högvördighet, herr Jakob Ulfson leda våra öfverläggningar! I, stadens borgare, tagen plats på denna sida — visar åt höger — att I mån höra hvad här förhandlas och gifva oss besked om stadens kraft att sig försvara, om ofrid skulle hota!

Herrarna sätta sig omkring bordet. Ärkebiskopen i länstolen vid kortändan, till höger om honom Sten, till vänster Ivar Axelson. Bredvid Sten Nils Boson, bredvid Ivar Erik Karlson och Måns Gren, midt emot dem de båda andra riddarna. Borgarna till höger med Jesper främst.

ERIK KARLSON.

Mig faller dock underligt före, att stadens borgmästare och råd icke hellre kallats till denna rådplägning.

MÅNS.

Rätt, herr Erik! Bättre torde de känna och veta hvad staden mäktar.

STEN.

Därom kan vara tu tal, gode herrar. Stadens- 93 —

borgmästare och råd äro till öfvervägande antal tyskar, och nu är det soenske mäns mening jag vill låta eder höra — rådet sedan obetaget att på allmän rådstufva kungöra sin!

JAKOB ULFSON.

Klokt synes mig detta handladt af herr Sten!

MÅNS

halfhögt till Erik Karlson.

Jag vånne Jöns Bengtson sutte där i denna Jaherres stad och ställe!

STEN

visar åt bakgrunden, där de båda dannemännen komma upp för trappan, företrädda af Börje.

Där komma nu mina allmogemän.

Femte scenen.

DE FÖRRE. STARKE BJÖRN och OLOF i ÄNDRE.

Björn lång, bredaxlad och kraftfull; Olof undersätsig och knuten. Båda mellan femtio och sextio år. De se sig förvånade omkring, och när de blifva varse Sturarna, upplysas deras ansikten af glad öfverraskning, och de knuffa förnöj dt på h varandra.

BJÖRN stryker af sig lufvan.

Guds fred på dig i stugan, herr Stenl

OLOF

likaså.

Och dig med, herr Nilsl

BJÖRN närmar sig Sten.

Ska hälsa dig så flitigt från Fjärdhundrabön-derna!- 94 -

OLOF

till Nils.

Och jag dig från dalkarlarnal Det va’ roligt te se att ni har hälsan, bägge två!

STEN

räeker dem handen.

Tack, och välkomna, dannemän! — Tagen nu er plats hos stadens borgare, att vi må börja våra rådslag! Vår högvördige ärkebiskop, tillika med rikets herrar och män ...

OLOF fram till Ulfson.

Ärkebispen? Det är väl du, det, ined långa kåpan, kantänka?

JAKOB ULFSON godmodigt leende.

Så är det, dannemanl

OLOF.

Du ser hyggligare ut än den förra, du! Gu'

signa dig för det! Slagskämpar kan vi vara själf va, ser du, utan att prästen behöfver ta te knyftnäfvarna!

JAKOB ULFSON.

Också är jag en fridens man, i kraft både af ämbete och hug!

OLOF.

Det var bra, det, då! Den där Jöns Bengtson,

det va' en riktig flåbuse, må du veta! Men så

klådde vi om'en rejelt också, när han kom opp te Dalom och ville hugga våran Nils Boson där i håre!

MÅNS reser sig harmset.

Guds död, bonde I Var du med bland de upprorsmännen?— 95 —

OLOF.

Ja, kallar du det för uppror att en vill freda hus och hem, så nog var jag med om det, alltid I

BJÖRN

vill föra honom med sig åt höger.

Tyst nu, Olle! Du kan väl begripa att herr Sten har någe te säga oss!

JAKOB ULFSON slår med klubban i bordet.

Riksföreståndaren, herr Sten Gustafson, har ordet!

STEN stiger upp.

Gode herrar och svenske mänl

OLOF

som noga sett på Måns Gren, slår sig på knät.

Nå så jäkeln anacka! Det va han som ville tända på kyrkbyn för oss därhemma I

JESPER h vi skar högt.

Tyst, mas! Kort skratt bland borgarna. Klubbslag, tystnad.

STEN enkelt och värdigt.

Svårligen torde jag behöfva återkalla i edert minne det bistra år som förflutit sedan konung Karl Knutsons beklagliga frånfälle, och hurusom den danske konung Kristian haft all möda ospard att själf eller genom sina tillskyndare sprida oro och förvirring inom Svea land och rike!

MÅNS faller in.

Unionskonungen Kristian torde hans nådes rätta- 96 —

tilel vara, så vidt besvuren lag och stadga skola gälla!

ERIK KARLSON.

I detta instämmer jag med herr Måns!

STEN.

I synens hafva förgätit, gode herrar, att förbundet mellan de tre landen upphäfts genom Karl Knutsons återkallande till kungadömet och vidare genom riksföreståndarvalet i Arboga. Klart och tydligt hafva därstädes svenska herrar och män, biskopar och prelater, köpstadsmän och menige allmoge, uttalat den önskan och vilja att

Sveriges rike skall vara ett land för sig, så som det i forna dagar varit hafver!

NILS BOSON.

Styrdt af en riksföreståndare med råds råde, och icke längre af en konung, som råd ej aktar.

MÅNS*

häftigt.

Skam och nesa är detta för ett land, som af ålder varit ett kungadöme och icke något prästegäll!

ERIK KARLSON.

Fegt synes mig dessutom att vilja öfva en konungs välde, utan att drista sig bära hans ansvar!

MÅNS

Och om bönder och borgare i Arboga togo öl för ärende, så är väl därför icke sagt, att rikets herrar...

JAKOB ULFSON lugnt och bestämdt.

Ärligt och utan svek skedde valet i Arboga, herr Måns. Klokt var det äfven, och icke borde väl— 07 -

rikets främste män göra herr Stens börda tyngre än den redan är.

MÅNS.

hånfullt.

Kär börda är lätt buren!

STEN.

Granneligen hörer jag att de värda herrarna Måns Gren och Erik Karlson ingenting lärt och ingenting glömt. Jag hade likväl hoppats att landets fara och trångmål kunnat komma dem att glömma gammalt groll och smälta ofärd, som de själfva försky Ilat! Men vare därmed huru som hälst; här gäller det icke forna dagars tvister, utan ögonblickets tarf. Alltså i korthet: Konung Kristian, som med skepp och härsmakt lägrat sig framför staden, fordrar hotfullt att vi till honom skola öfverantvarda Sveriges krona och rike.

MÅNS.

Erbjuder han icke också glömska af alla oförrätter och utjämnande af alla tvistigheter länderna emellan?

STEN.

Det lofvar han, men själf glömmer han, att de sedan Kalmareunionen förflutna sjuttio åren kommit oss svenske män att bedja Gud och alla helgon fria oss från främmande regemente! Säkert hafva de äldre af eder ännu i bitter hugkomst kung Eriks våldsmakt öfver land och rike, kung Kristoffers hårda barketider, och alla minnas vi full väl konung Kristians omilda framfart under Karl Knutsons landsflykt i Danzig och Åbo. Alltså frågar jag eder på samvete: Skola vi ånyo taga oss detta ok öfver

7. — Sten Stures löfte.axlarna, fastän vi säkerligen utan nöd, om också icke utan fara, kunna vara frie män på den torfva som plöjts och värnats af våra fäder sedan urminnes tid?

BORGARE och BÖNDER

lifligt.

Neji Nej! Aldrig merI

JESPER.

Skafsåren efter oket svida ännu!

MÅNS

ifrigt.

Värre sår kunna skaffa oss sveda, om vi nu sätta oss upp emot kung Kristian!

ERIK KARLSON.

I sen ju självfva hur mäktig han kommer! Svårligen lärer staden kunna värja sig mot hans öfver-makt.

NILS BOSON.

Om äfven staden skulle falla honom till föga, lärer dock slottet blifva honom en hård nöt att knäcka I

MÅNS.

Med staden i sitt våld knäcker han den lätt!

STEN.

Bättre än så litar jag på de fasta murar dem Jarl Birger fogade samman! Men äfven om både staden och slottet falla i hans händer, så är väl därmed icke landet uppgifvet. Eller hvad sägen I, dannemän.

BJÖRN.

Hå nej! Finns väl en bra bit kvar åf gamla Sverige för det!

OLOF.

Och dalkarlarna har du med dig, herr Sten!

MÅNS

häftigt.

Med slika hjälpare kan ju herr Sten trotsa både kung Kristian och rikets herrar och män!

OLOF.

Ja, det viste vi både under Engelbrekten och Puken, du!

BJÖRN.

Och fogdarna fick allt stryka på foten!

ERIK KARLSON.

Men hur länge räckte den friheten, gode män?

OLOF.

Inte va’ det vårt fel att den slog slint, inte!

BJÖRN.

Nej se, hvad allmogen bygger opp ...

JESPER.

Det rifva de höga herrarna ner igen!

MÅNS

förbittrad i det han stiger upp.

Var det för att låta edra hejdukar håna oss, som I kallat oss till möte här, herr Sten, så ger jag det böfveln och har här icke vidare att skaffa!

ERIK KARLSON likaså.

Lika litet vill jag vara med om råd, som skola vålla ofärd åt rike och land!

STEN.

Men så hören då, ädle herrar!— 100 —

NILS BOSON.

Skada att I, herr Erik, icke voren lika mån om landets välfärd för ett år sedan, när I uppvigladen bönderna i Roslagen och Uppsalabygden.

ERIK KARLSON slår handen i bordet.

Till envig utmanar jag en hvar som säger att detta icke skedde för landets skull!

IVAR AXELSON.

Så stod där icke i brefvet till eder hustru, då det uppsnappades af herr Nils' spejare!

NILS BOSON.

»Var vid godt mod, kära hustru!» — stod där att läsa — »ty nu faller mig allt till fota, och inom året skall du bära kronan med ära!»

ERIK KARLSON häftigt.

Understucket var det brefvet!

NILS BOSON spefullt.

Tro det den som gitter!

MÅNS.

Ett ord för mycket har aldrig fläckat mans ära — till om det sagts i häftigt mod!

IVAR AXELSON.

Så som fallet var med er, herr Måns!

MÅNS.

Med mig? När böfveln då?

IVAR.

När ni svor att aldrig släppa Kalmar ur edra— 101 —

händer, och ändå fick löpa därifrån som en svans-huggen hund!

MÅNS

ursinnig.

Lögn i er hals, herr Ivar! Jag gick därifrån

med vapen och män! De hafva under det föregående stigit upp och stå nu gent emot hvarandra, skummande af vrede och högljudda.

JAKOB ULFSON slår klubban i bordet och ropar öfver de tvistande.

Frid och sämja bjuder jag i den heliga kyrkans namn! Grälet afstannar och de tvistande sätta sig motvilligt.

Med djup grämelse har jag varit vittne till eder färd! Hit hafver herr Sten kallat oss för att öfver-lägga om landets väl, och I upptagen tiden med enskild träta, framkallad af personlig hätskhet och af und! Är detta rikets herrar och män värdigt, och hvad skola väl borgare och allmogemän tänka, när det sådant höra och förnimma? Jo, att de lefva i ett söndradt och splittradt land, som svårligen under sådana omständigheter lär kunna värna och bevara sin urgamla frihet!

JESPER.

Sant säger hans högvördighet!

BJÖRN.

Annat kan en väl svårligen tänka!

OLOF.

Nej då! Tvi vale!

STEN

allvarligt.

Stilla, dannemän! För att öfva själfsvåld har jag icke låtit kalla eder. Men ett beslut kräfver jag, och nu frågar jag eder därför alla och en hvar:— 102 —

Ären I redo och villige att med mig försvara staden och landet?

BORGARE och BÖNDER.

Det äro vi! Med lif och blod!

NILS BOSON.

Lika litet lärer jag nu spara dem, som hittills!

IVAR AXELSON.

Icke heller jag!

MÅNS.

Så vidt icke förlikning...

ERIK KARLSON.

Och underhandling kunna ...

BORGARE och BÖNDER.

Nej! Nej! Ingen förlikning!

OLOF.

Med mindre vi få rå oss själfva!

STEN.

Du sade’t, danneman! Till Jakob Ulfson. Och hvad är eder mening, eders nåde?

JAKOB ULFSON.

Till strid och blodsutgjutelse kan jag och vill jag icke råda! Det förbjuda mig både mitt sinnelag och mitt ämbete, hvilka båda...

MÅNS

ifrigt.

Där hören I, gode män! Hans nåde röstar för underhandling, och ...

JAKOB ULFSON

af bry ter honom.

— hvilka båda mana mig att mäkla fred, så vidt detta är med landets heder och välgång förenligt!— 103 —

Och hyser jag det fasta förtroende till herr Sten, att han minst af alla vill kasta landet in i en äfven-tyrlig fejd, om en sådan undvikas kan!

STEN.

Så litet vill jag detta, att jag föreslår det vi sända säkra underhandlare ombord till konungen, för att med honom afgöra om tid och plats för samtal och öfverenskommelse. Görande likväl till oefter-gifligt villkor, att han innan dess drager sina skepp från stadens närhet och förlägger dem minst en mil därutanföre!

MÅNS

För maktsäker är han, för att ingå på slika villkor!

STEN.

För klok borde han vara att fortfara med detta hot. Låtom oss således enas om att välja de underhandlare, som...

ERIK KARLSON.

Mig synes att den som bäst därtill lämpade sig, vore herr Sten själf.

MÅNS

ifrigt.

Ja, bättre än rikets föreståndare torde väl ingen kunna ställa konungen för ögonen hvad bäst vore att ernå för båda parterna!

STEN lätt spefullt.

Lika tacksam som förvånad är jag öfver er goda tanke om mig, herr Måns! Men månne icke I själf, som synes så väl underkunnig om konungens af-sikter, vore rätta mannen att åtaga eder värfvet?

NILS BOSON.

Däri instämmer jag till alla delar med min frände!

IVAR AXELSON.

I synnerhet om herr Erik ville med honom slå följe I Båda känna de konung Kristian sedan gammalt, OCh — Redan under de föregående replikerna har ett aflägset sorl hörts utanför i bakgrunden; det har nu stegrats och blir allt starkare; man ser hur det framkallar oro hos borgarna och lifliga hviskningar mellan Måns, Erik och de två andra riddarna.

STEN.

Se till hvad det är för larm därnere, Börje 1

BÖRJE vid fönstret.

Herr Knut Posse nalkas med sina knektar och med honom äro några främmande män! Folket strömmar till omkring dem.

STEN till Jakob Ulfson.

Kanske spar konungen oss besväret I Sjätte scenen.

DE FÖRRE. KNUT POSSE. KNEKTAR.

Knut kommer till synes uppför trappan, följd af knektar dem han ställer upp ute i svalgången, hvarpå han träder in i salen under allas spända uppmärksamhet.]

STEN.

Hvad är å färde, herr Knut?

KNUT.

Konung Kristians marsk, herr Klaus Rönnow, kommer med bud till eder från sin herre. Han begärde lejd att få inträda i salen och den tillstadde jag honom på edra vägnar.

STEN.

Kommer han med stort följe?

KNUT.

Han fick nöja sig med fyra. De öfriga, tillika med hans knektar fingo stanna nere vid bryggan, där de öfvervakas af mina män.

STEN.

Bed herr marsken vara välkommen och låt mina svenner följa eder för att höfviskt ledsaga honom hit Upp! Knut går med svennerna. Kommer han med goda tillbud om fredlig uppgörelse, så är detta i sanning en lyckodag för vårt land!

JAKOB ULFSON.

Jag hoppas det af hjärtat, herr Stenl

MÅNS stiger upp.

Kanske borde dock herr Sten helst taga honom allena emot, och i så fall...

STEN.

Tvärtom, herr Måns! Riksföreståndare är jag med råds råde, och icke någon envåldig herre!

MÅNS

afsides till Erik och de andra.

Den satan är oss för slug!

Sjunde scenen.

DE FÖRRE. KLAUS RÖNNOW. DANSKA ÄDLINGAR inträda från bakgrunden, företrädda af Knut och svennerna.

STEN

stiger upp och går honom till möte, under det öfriga resa sig vid sina platser.

Jag hälsar eder välkommen, herr marsk!

RÖNNOW

träder fram midt för bordet, under det ädlingarna stanna i en grupp bakom honom.

Stor tack, herr riddare!

STEN.

Självfva stadda i rådplägning, äro vi redo att höra edert ärende och hvad bud I medfören.

RÖNNOW.

Mitt ärende är till eder, herr Sten Gustafson, icke till dessa herrar och män, dem jag icke har den förmånen att känna.

STEN.

Så tillhör det mig att för eder nämna deras namn. Här sen I Svea rikes ärkebiskop, herr Jakob Ulfson, samt rikets

herrar och råd, riddarna Nils Boson och Ivar Axelson, Måns Gren och Erik Karlson, Krister Nilsson och Erengisle Tureson.

RÖNNOW.

Min hälsning, gode herrar! Vänder sig med enhalft spefull, halft föraktlig åtbörd till borgare och bönder. Men

dessa?

STEN.

Äro borgare från staden och dannemän från landsbygden, som kallats att taga del i våra rådslag.— 107 —

RÖNNO W.

Och synes eder mening vara att jag inför alla dessa skall framlägga min konungs budskap?

STEN.

Så är det, herr marsk.

RÖNNOW.

Jag vill ännu en gång upprepa att mitt ärende endast gäller riddaren, herr Sten!

STEN

som återgått till sin plats.

Han har ingen rätt att föra talan för Svea rike; men det har riksföreståndaren!

RÖNNOW.

Min herre erkänner ingen riksföreståndare, då han själf är landets konung.

STEN.

Danmarks, ja! Icke Sveriges, så vidt jag vet!

RÖNNOW.

Han är de tre förenade rikenas!

JAKOB ULFSON lugnt och värdigt.

Må vi icke därom tvista, utan må herr Klaus Rönnow taga till orda, så vidt han fogar sig i att höras af oss alla!

RÖNNOW.

Nåväl, så må det enligt eder vilja öppet sägas inför eder alla, på det 1 veten hvad I hafven att vänta, därest I motsätten eder hans nådes vilja!

Tager en pergamentsrulle från en af ädlingarna och träder fram midt för högra sidan af bordet. Min herre, konung Kristian, förelägger eder, herr Sten Gustafson, som sägen— 108 —

eder vara rikets föreståndare, trenne villkor för utjämnande af de stridigheter som mellan rikena uppstått OCh i åratal fortfarit! Vecklar ut rullen och läser. Pro primo föreslår hans nåde att trettio gode män från hvardera riket måtte här i staden Stockholm, den l:sta Septembris detta år, som är det fjortonhundrade och sjuttiondeförsta, sammanträda för att om Kalmareunionens fortbestånd afhandla och besluta.

JAKOB ULFSON sakta till Sten.

En dufvopost synes mig detta!

STEN likaså tillbaka.

Blott den icke bäres af hök vingar!

RONNOW starkare.

Pro sekundo fordrar hans nåde att intet uppbåd af knektar och menig allmoge intill sagda tid företages och bestämmes, utan fast mera helt och hållet inställes och förbjudes, på det att de båda landens män i mak och ro om dessa viktiga ting öfverlägga och besluta kunna.

NILS BOSON.

Hörden I, herr Ivar? Nu fordrar han!

IVAR.

Dock ännu icke för mycket, herr Nils.

RÖNNOW långsamt och med ökad skärpa.

Och pro tertio uppställer hans nåde som villkor för att han framgent skall vara riket och dess herrar och män med all konungslig gunst och nåde bevågen, att trenne af rikets befästade hus och slott,— 109 —

främst bland dem Stockholms, till honom som pant och borgen öfverantvardas, kommande de att i hans makt och händer förblifva, till dess ändgiltig öfver-enskommelse hunnit aftalad och besluten varda.

STEN till Ulfson.

Märken I nu suset af hökens vinge?

JAKOB ULFSON.

Ja, Gud bättre 1

RÖNNOW.

Och hafver hans nåde till bevis uppå att sådan är hans stadiga vilja och fordran, detta sitt kungliga bref med egen hand underskrifvit och med sitt signet bestyrka låtit, hvilket skedde ombord på hans nådes slagskepp, Valentin, den 20:de dagen i Juli månad, of van sagda år!» Lägger pergamentet på bordet framför ärkebiskopen, och drar sig några steg tillbaka.

Stark rörelse bland de församlade.

IVAR

till Nils.

Trenne af slotten I

NILS.

Fräcka villkor i sanning!

MÅNS till Erik.

Oförsiktigt var detta!

DE BÅDA RIDDARNA

likaså.

För mycket fordrar hans nåde!

ERIK.

Han torde dock låta pruta med sig!— 110 —

JESPER till borgarna.

Lämna rikets slott åt honom!

BJÖRN.

För att sätta danska fogdar dit!

STEN

som talat med Jakob Ulfson.

Och när äskar eder herre svar på denna sin skrif velse?*

RÖNNOW.

Senast inom fjärde dagen efter denna.

STEN.

Och om vi dessa villkor icke gilla och antaga?

RÖNNOW.

Så aktar hans nåde nödigt att med all gewalt så belägga slottet och staden, att af dem båda icke sten på sten skall orubbad blifva. Ty på all denna fördärfliga och upproriska handel vill hans nåde göra ett slut, och till sista skärf sin rätt utkräfva, hvad det än må kosta! Och lämnar jag eder nu att i allsköns ro lägga edra rådslag, som eder bäst synes!

STEN

stiger upp, lugn och allvarlig.

Ännu ett ord, herr marsk! Vår konung blifver icke Kristian af Oldenburg med våld och hot, så länge ännu svenska män kunna nyttja spjut, båge och svärd! Men vill han ärlig frid och god sämja länderna emellan, så förlägge han först och främst sina skepp och galejor bort från stadens närhet, och tage han desslikes sina skanskorgar och skytten bort från Brunkeberget, visande därmed att han— 111 —

kommer som en kristlig furste och herre, och icke som en våldets man! Detta är vårt villkor, visserligen blott ett, men från hvilket vi icke vike, så sant OSS Gud och helgonen hjälpel Till herrarna och folket. Har jag rätt och klart uttalat allas vår tanke, svenske herrar och män?

ALLA. under liflig rörelse.

Ja! Ja! Gud höre det!

RÖNNOW.

Detta skolen I ångra, herr Sten!

STEN.

Kosta mig lif och gods kan det. Ångrar det gör jag aldrig!

Nils Boson och Ivar Axelson skynda fram till honom och trycka hans händer. De öfriga herrarna se tveksamma ut och samtala ifrigt. Jakob Ulfson sitter kvar på sin plats, orolig och bekymrad. Borgare och bönder bryta ut i jublande rop, ur hvilka höras följande repliker.

BJÖRN.

Gu’ signe dej, herr Sten!

JESPER.

Bistå er skola vi!

OLOF.

Med både hjärtan och näfvar!

ALLA.

I lif och död!

RÖNNOW.

Fuller väl ser jag hvilka tillskyndare I hafven! Men besinna månden I hvad I härvid vågen, och hvilken väldig öfvermakt som står eder emot! Går

genom fonden följd af sina ädlingar.— 112 -

Åttonde scenen.

DE FÖRRE utom Rönnow och ädlingarna.

MÅNS.

Och på detta sätt låten I honom gå, herr Sten?

STEN.

Med skäl påminnen I mig, herr Måns, om att man bör vara höfvisk äfven emot sina fiender! Till Knut. Ledsaga honom med edra knektar, herr Knut, och se väl till att herr marsken kommer oantastad neder till sin slup.

KNUT.

Kärt besvär skall det blifva mig att se den bålde herren på ryggen! Framåt, knektar! Går med

knektarna utför trappan.

Nionde scenen.

DE FÖRRE utom Knut och knektarna.

STEN.

Högeligen gläder det mig att I alla så enigt gilladen mitt svar, ädle herrar!

MÅNS.

Men utan vårt hörande afgafs det likväl af eder allt för brådskande, herr Sten!

ERIK KARLSON.

Ty I hafven dock kallat oss för att med eder råda!

MÅNS.

Och icke blott för att vara edra ja-herrar!— 113 —

STEN.

Sant, gode herrar! Men låta den sluge herr marsken höra att emellan oss råder split och oenighet i så viktiga ärender, det ville jag icke!

JAKOB ULFSON.

Och rätt talade herr Sten! Men tala rått är ett, tala klokt ett annat. Och därför manar jag till fortsatt underhandling, hållande icke för otänkbart att de hårda villkoren kunna mildras, om vi försiktigt handlägga ärendet och icke stöta hans danska nåde för hufvudet genom ett allt för brådstörtadt afslag!

MÅNS.

Häruti instämmer jag med glädje! Och var det nyss edert allvar, herr Sten, att herr Erik och jag skulle söka komma till tals med konungen, så åtaga vi oss ...

RRIK KARLSON.

Efter som vi kanske äro mindre ogärna sedda af hans nåde ...

MÅNS.

Att för rikets och allas vårt bästa begifva oss ombord på konungens skepp, och å edra vägnar...

STEN.

Godt! Gören edert bästa, gode herrar! Jag väntar eder i morgon på slottet för att höra huru edert värf lyckats!

MÅNS.

Hoppas att vi skola komma med goda tidender, herr Sten! Afsides till Erik Karlson. I fällan gick han! Nu är det vi som råda för landet! Går med Erik Karlson och de båda riddarna genom fonden.

Tionde scenen.

STEN. JAKOB ULFSON. NILS BOSON. IVAR AXELSON.

BJÖRN. OLOF. JESPER. MÅRTEN. BORGARE.

NILS BOSON

som under det föregående visat stigande otålighet, bryter nu ut.

Är du från dina sinnen, frände? Dessa båda sänder du som underhandlare? Förrädare som de varit...

STEN.

Med full afsikt sände jag dem, ty som öppna mellangängare göra de den. minsta skadan! Och medan de underhandla, lyster mig att handla!

NILS BOSON.

Hvad menar du?

STEN.

Tid vill jag vinna och därför kom mig deras anbud svåra väl till pass! Allt för fria händer skola de dock icke hafva, och därför nämner jag eder, ers nåde, till hufvud och styre för underhandlingen med konungen.

JAKOB ULFSON.

Mig, herr Sten?

STEN.

Fridens man, som I ären, och kyrkans förste, ären I därtill väl ägnad både genom ämbete och hug. Men om ett beder jag eder: Dragen ut med förhandlingarna så länge I kunnen!

JAKOB ULFSON.

Men hvarför?

STEN.

Därför att under tiden talar jag med allmogen i Uppland och Södermanland, min frände Nils Boson drager till Västmanland och Dalarna, och där samla vi menigheten till rikets försvar. Och vill Gud, skola vi så den första dagen i September månad skåda hvilken som är starkast, Danmarks konung eller Sveriges folk!

NILS BOSON.

Nu gick det en frisk luftström genom salen, frände!

JAKOB ULFSON.

Men, betänken dock ...

IVAR AXELSON.

Om under tiden slottet och staden falla i hans händer?

STEN.

Så taga vi dem väl åter inom kort! Och härmed, Gudi hälsadt, gode herrar och män! I morgon tidigt låter jag sadla min gångare och drager ut på min färd genom landet. Du gamle Björn följer mig för att samla dina bygdemänl

BJÖRN.

Ja, nog vill de vara med!

NILS BOSON.

Och du, Olof, följer med mig!

OLOF.

Gärna det! Och bra ska det gå, du!

STEN till Jakob Ulfson.

I sen så mörk ut, eders nåde?JAKOB ULFSON.

Bittra frukter motser jag af edert beslut, herr Sten! Mörka moln synas mig hopa sig öfver landet!

STEN

friskt och manligt, i det han visar åt burspråkets fönster, där aftonsolen lyser in.

Må gärna ett oväder komma och rensa tvedräkts-luften omkring oss! Efter stormen skall solen lysa fram som nu, och sprida sitt klara sken öfver rike och land, öfver gungande skördar och frie män!

Han går hastigt genom fonden, följd af de andra, medan förhänget faller under lifliga rop af borgare och bönder.

*

Fjärde handlingen.

——

1.

Det inre af en mjölnarstuga p& höjden vid Järfva, utanför Stockholm. Ett kort rum med bjälktak och bred dörr i bakgrunden, samt på högra sidan ett högt liggande fönster, genom hvilket vid handlingens början månen lyser in. Under fönstret ett groft tillyxadt bord med bänk på väggsidan och stol på den yttre. Till vänster dörr till en kammare och mellan den och bakväggen en öppen spisel, i hvilken kolen efter en brasa glöda. När fonddörren öppnas synas nedanför på fältet den lägrade bondehärens eldar, och längst bort en glimt af Brunnsvikens vattenspegel. Utanför höres ett dämpadt sorl, som ibland stegras, ibland helt och hållet dör bort.

Första scenen.

BJÖRN. OLOF. BÖRJE.

Vid förhängets uppgång ligger Börje sofvande på bänken under fönstret. Olof sitter på stolen vid bordet, sysslande med pilar och båge. Framför vänstra dörren sitter Björn på golf vet med ryggen emot dörrposten, med

sitt breda slagsvärd stödt emot golfvet som en staf, och lutande hufvudet emot fästet.

OLOF synar bågen.

Nu ska väl bågsträngen min spisa en stund! Sneglar öfver till Björn. Snarka' du, Björn?— 118 —

BJÖRN väcker till.

Sällan sätter en sej och snarka, när en har tocke storgods te hålla vakt öfver!

OLOF visar p& Börje.

Då var det väl pojkvaskern därborta — för han sofver som ett godt barn, han!

BJÖRN.

Han tröstar på oss han, kantänka!

OLOF.

Och ung ä' han, förståss! Men ruter ä' det i'n, när han ä' vaken!

BJÖRN.

Ja vars, ä' det så!

SÅNG utanför på afstånd.

»I Guds namn hvilom vi, hans nåde begärom vi!

Nu dragom vi till Stockholms by.

Gu' gifve kung Krischan ej ville bortfly!» —

BJÖRN.

Det ä' dina masar som sjunger, Olle! Tycker de kunne sofva, jag!

OLOF.

Det kan di inte, — di ä' så morska, så! De ha gifvi' sej håken på att de ska lägga danskarna på skall'n!

BJÖRN

lyssnar inåt kammaren.

Kan väl låta bli och väcka herr Sten för det, vet jag!— 119 —

OLOF

Sämre väckarklocka kunne han ha, du!

BJÖRN.

Jaja — men hvila behöfver han... han som ska styra för oss allihop 1

OLOF.

Det förstås, det! Men om en skulle tysta dom, så kunne de bli modstulna, ser du!

BJÖRN.

Nåja, så får de väl hållas, då!

SÅNG dämpadt som förut.

Herr Sten gladt följom vi, vår bidan ä' snart förbi!

Gladt dragom vi till Lögarstrand,

att våga en dust för vårt rike och land!»

OLOF.

Ja, om vi bara fick knoga på nu också, när det blir dager!

BJÖRN.

Ä’ du så angelägen te få dej en blodig skalle då? För vi får allt en svår pärs med dom, tänker

jag!

OLOF.

Ja — men när det i alla fall ska ske, så! Och ser du, hösten faller på, och vi vill hem te moran och kripperna! De ha koxat efter oss länge nog nu!

BJÖRN.

Hå ja, kommer vi bara hem som folk och har seger med oss, så ...

OLOF.

Det ja! Det ä’ jag då säker på, som jag hade’n i näfven!

Andra scenen,

DE FÖRRE. STEN från vänster.

STEN

som kommit i dörren under de sista replikerna.

Måtte du blifva sannspådd, danneman!

BJÖRN springer upp.

Nå, så Gu’ hjälpe mej, väckte de honom inte med skråle’! Vill åt dörren. Jag ska väl...

STEN

hejdar honom med en åtbörd.

Låt dem sjunga, gamle Björn! Sant är att de väckte mig, men snart bräcker morgonen! Uthvilad känner jag mig, och en märklig dröm hade jag, då sången kom och skingrade sömnen.

OLOF.

Hvad drömde du om då, herr Sten?

STEN.

Om S:t Göran och draken!

BJÖRN.

Slog han ner otyget då?

STEN.

Det gjorde han, gamle Björn! Stark och modig sporrade han sin springare fram emot vidundret, och stötte sin lans i hans gap. Knäböjd vid sidan låg den fagra konungadottern och bad, medan odjuret riste sig i dödsryckningarna, så att marken skalf.

BJÖRN.

Den drömmen bådar godt för vårt dagsverke.

STEN.

Hoppas det, gamle 1 Men hvar är Börje, svennen min?

OLOF.

Ligger där på bänken, och sofver gör han som en grisl

STEN

går till honom och väcker honom vänligt.

Upp gosse! Upp och skaka sömnen af dig!

BÖRJE

yrvaken.

Strax, jungfru Sigrid! Förvirrad dA han ser Sten. Ack, herre! Vredgas icke ... Jag drömde .. .

STEN

leende.

Olika äro våra drömmar, som det höfves vår ålder! Men står du dig manliga i dag, så torde du innan kvällen få råka den du drömde om!

BÖRJE

glad.

Få vi då strida i dag, herre?

STEN.

Det beror på de bud jag väntar från staden. Begif därför dig genast hän till vakterna vid lägrets slut, och för buden hit då de nalkas. Glöm icke att lösen är: »S:t Göran och vår fru*.

BÖRJE.

Utan den kommer ingen här in! Ut genom fonden.

STEN.

Du Olof, bed min frände, herr Nils, komma— 122 —

hit. Det gäller viktiga ting, och sofver han måste du väcka honom.

OLOF.

Han sofver aldrig med mer än ett öga i sänder!

Går genom fonden.

Tredje scenen.

STEN. BJÖRN.

STEN.

Hvila dig nu också du, gamle Björn, och tack

för god vakt. Nu behöfver jag dig icke mera!

BJÖRN.

Hå kors, låt mig stanna te’s det blir dager!

Se, jag lofte hustru din att ingenting skulle få hända dig, så vidt det kom an på mig!

STEN

klappar honom på axeln.

Jag skall säga henne att du ärligt fyllt din

lofven!

BJÖRN.

Ja tack för det! Men dan ä’ inte börjad än, och...

STEN.

Just därför behöfver du hvila, gamle Björn!

BJÖRN.

Får väl det, då! Tar ett par steg mot dörren, men stannar. Men det va’ någe’, som jag så gärna ville be dig om, innan jag går.

STEN.

Och det är?

BJÖRN

Jo, att om vi barkar ihop med dom i dag, så ska du låta mig löpa framför kampen din och röja väg med lien häri Höjer slagsvärdet. Den ä’ van te meja ner ogräs, ser du, och tocke lär nog komma i vägen för dig i dag!

STEN.

Men, om du faller då, gamle Björn?

BJÖRN.

Så inte låter du väl hustru och barn svälta ihjäl för det, tänker jag. Och sämre död kan en få, än dö för dig och gamla Sverige!

STEN

räcker honom rörd handen.

Redlige gamle Björn! Du skall få din vilja 1

BJÖRN

skakar hans hand kraftigt.

Det var hederligt åf dig, och Gu’ signe dig för

det! Går genom fonden.

Fjärde scenen.

STEN. Sedan NILS BOSON.

Sten går efter honom uppåt och blir stående i den öppna dörren, lyssnande till sången som nu höres på nytt, men mera dämpad än förut.

SÅNG.

Vi tröstom på herr Sten,

han friar vårt land från men!

Så hvilom nu tills det blir dag,

att armen står bi, om det stundar till slag!

STEN

sakta och varmt med höjda blickar.

Härarnas herre I Låt mig icke komma deras tillit på skam! Paus.

NILS BOSON träder hastigt fram i dörren.

I bön träffar jag dig, frände?

STEN.

Det var dina dalamäns sång som manade mig därtill.

NILS kommer in.

Om dig går sången öfver landet, frände. Frestar den dig icke till uppbrott? Skola vi ännu töfva att slå till, fastän den rätta stunden är inne?

STEN stänger dörren.

Vet du då att den är det just nu?

NILS

otåligt.

Och när skulle den annars vara det? Ryttare och fotfolk hafva vi samlade i täta skaror och våra män brinna af stridslust och ifver. Töfva vi längre, så drager kung Kristian till sig nya skaror, och svårare blir det oss då att drifva honom undan! Det oberäknadt att slottet och staden falla i hans händer, om vi icke snart...

STEN.

Men du glömmer brefvet från ärkebiskopen, hvaruti han bevekligt manar oss att ännu några dagar se tiden anl

NILS.

Och när anser väl den fromme herren stunden

vara inne? När slottets och stadens murar grusats och de danska legoknektarna bryta där in med sköf-

ling Och mord? — Kastar sig harmset ned på stolen vid bordet. Nåväl dål Gärna för mig! Jag har hustru och son i godt behåll på Västerås slottI Kan du vara lika säker för fru Ingeborg och fru Kerstin på Stockholms, så kunna vi ju hemförlofva våra män — så vida du inte så godt först som sist vill sätta upp »kung Bottenlös» på tronen och bli hans tro-pliktige tjänare och undersåte!

STEN.

Brushufvud! Känner du mig så föga? Får jag från herr Knut och stadens borgare det bud jag i natt väntar, så bryta vi med morgonsolen upp emot staden och emot afgörandets stund!

NILS

Trots ärkebiskopens långmod ighet och herrarnas underhandlingar?

STEN.

Trots allt!

NILS

springer upp full af hänförelse och fattar hans händer.

Frände, frände! Hvarför sade du mig icke strax detta ?

STEN.

Du gaf mig ju icke tid därtill! — Men nu en sak, om hvilken vi måste vara ense, skulle vi i dag få drabba samman med våra fiender.

NILS.

Och det är?

STEN.

Att vi dela vår styrka och från tvenne sidor— 1*26 —

draga fram emot deras fasta ställning uppe på Brunkeberget. Jag går landsvägen väster om sjön, och du med dina dalkarlar öster och norr om den, för att från denna sida falla dem i ryggen.

NILS.

Men oländig är den vägen — och om jag icke hinner fram i tid?

STEN.

Stå fasta skola vi nog till dess du kommer. Farligt vore att med hela vår styrka möta fienden från de sanka ängarna vid Klarakloster, medan han har alla fördelarna af sin ställning på berget. Men drabbas han af mig från ena sidan och af dig från den andra, så skola vi nog inom kort få honom neder på jämn mark. Och där äro våra bondemän och ryttare starkare än hans tyska legoknektar! Gillar du min plan?

NILS.

Blott vi sätta den snart i verket, ty lång är

vägen! Går till dörren som han slår upp. Eldarna hafva slocknat och en strimma af dager synes öfver vattnet. Ser du,

där bräcker redan dagen!

STEN också vid dörren.

Jag tycker mig höra ljudet af steg! Är det mina väntade bud, så är nog mycket ändradt innan kvällen skymmer.

NILS.

Mången af oss skall nog icke mera se den!

STEN.

Låtom oss därför så använda dagen, att vi kunna— 127 —

lämna vårt land fritt och oförkränkt åt dem, som få se solen dala.

VAKTROP

utanför.

Hvem där? — Gif lösen!

RÖST

utanför.

S:t Göran och vår fru!

STEN

med en åtbörd af häpnad.

Den rösten! Skyndar utanför dörren och ropar gladt öfverraskad. I, ärevördige herre I

NILS.

Den långmodige själf! Nu ske här tecken och under! Drar sig åt sidan.

Femte scenen.

DE FÖRRE. JAKOB UPFSON. JESPER. BÖRJE. BEXGT och PÅL.

Ärkebiskopen inträder hastigt, klädd i enkel prästerlig dräkt, insvept i mantel. Han följes af Jesper, som jämte Bengt och Pål stannar vid dörren.

JAKOB ULFSON.

Gudi hälsad, herr Sten! Väl att jag fann eder, ty lång var vägen och tröttare blef jag än jag trodde!

STEN

för honom fram till bordet.

Här en stol, eders nåde. Börje! Fort från kammaren en dyna till stolen och en bägare vin!

JAKOB ULFSON

Trötthet är dyna nog, och bättre än vin hugar— 128 —

mig en bägare friskt vatten! Börje in till vänster. Viljen I sedan låta förpläga mina raska följesvenner, hvilka fört mig och Jesper Smed från Södra malmen öfver till Munkeliderna och Solna, samt sedan visat oss vägen hit, så blir jag eder stor tack skyldig!

STEN.

Gärna, eders nåde I Tar bägaren från den utkommande Börje, räcker den åt Ulfson och säger sedan till svennen. För

dem med dig till Skutilsvennerna, Börje, och se till att de få hvad de tarfva!

BÖRJE

Skall ske, herre! Till Bengt och Pål. Följen mig, karlar!

JESPER.

Men tagen ej öl för ärende, gossar! Kom ihåg att vi måste vara åter med solen!

BENGT.

Ingen fara, mäster! Stå gör vi nog!

PÅL.

Både för ölet och återfärden! De gå med Börje genom fonden.

Sjätte scenen.

STEN. JAKOB ULFSON. NILS. JESPER.

STEN

Svårligen kunde jag emotse en sådan budbärare som eder, ärevördige herre!

JAKOB ULFSON.

Var jag den som kommit eder att tveka och dröja, så ville jag ock vara den som nu manar eder- 129 —

att hasta! Med en blick på Nils. Kan jag tala öppet och utan fara?

STEN.

Inför min frände Nils Boson lika öppet som inför mig!

JAKOB ULFSON räcker fram sin hand.

Tillgif, herr Nils! I den skumma halfdagern här kände jag icke igen eder!

NILS

fattar handen.

Lätt tillgifvet, ers nåde!

STEN.

Hörde jag rätt? I viljen mana mig att hasta?

JAKOB ULFSON kraftigt i det han rener sig.

Ja! Ty nu är underhandlingarnas tid ute!

NILS.

Ändtligen!

JAKOB ULFSON.

Och ären I redo att låta vapnen afgöra, herr Sten, så slån då till med hela er kraft! Allt hafva vi försökt för att förmå konungen att låta oss utan tryckande hot afgöra om landets öden. Intet vill han höra! Dock tvekade jag ännu, — men i går timade en händelse som bestämde mig för det steg jag nu tagit!

STEN.

Och det var?

JAKOB ULFSON.

Det var att Måns Gren och Erik Karlson, hvilka hittills afhandlat med oss och öfriga rikets råd, slut-

ligen kastat bort sin fosterländska mask och öppet öfvergått till fiendens läger.

NILS.

Eländiga förrädarsjälar!

JAKOB ULFSON.

Genom dem har konungen fått säker kunskap om slottets och stadens trångmål, och redan i dag ärnar han företaga en stormlöpning mot dem båda.

STEN.

Och veten I säkert att så är, eders nåde?

JAKOB ULFSON visar på Jesper.

Därom kan borgersmannen här gifva eder närmare besked!

JESPER

som träder fram på en vink af Sten.

Så är det, ädle herrar! Från brohufvudet vid norre port, där vi borgare hålla vakt, hafva vi granne-ligen sett allt hvad de företagit sig. En kafvelbro hafva de slagit öfver Näckströmmen till Norra Malmen, och deras skytten och skärmar hafva allt mera närmat sig stranden. 1 en långan rad ligga deras slagskepp och galejor från Vagnsön och viken framåt emot Käpplingeholmen; ett dussin stora kärrebyssor hafva de uppställt gent emot slottet och lika många på Fiskareholmen gent emot östra muren, den de redan på flera ställen skjutit sönder och samman!

STEN

otåligt.

Men, det väntade angreppet i dag?

JESPER.

Just dit ville jag nu komma. Af en öfverlöpare— 131 —

som i går kom in i staden och som herr Knut strängeligen förhörde, fick han visshet om att de i dag ämna göra ett häftigt utfall emot bron och Helgeandshuset, medan de samtidigt vilja med all gevalt beskjuta slottet och staden. Och beder eder därför herr Knut fliteligen att I måtten komma till undsättning och hjälp 1

STEN.

Det vilja vi i Guds och alla helgons namn! Till Nils. Upp därför, frände! Låt horn och pukor väcka våra män, att vi må draga framåt emot staden innan solen rinner upp!

NILS.

Gladare bud förde jag aldrig! Ut i porten.

Sjunde scenen.

STEN. JAKOB ULFSON. JESPER.

STEN till Jesper.

Herr Knut är alltså vid godt mod, trots allt?

JESPER.

Tror jag det, herre! Och ännu ett bad han mig säga. Så fort han ser eder nalkas, gör han ett utfall från slottet! Samtidigt ämna vi borgare på båtar sätta öfver strömmen väster om bron, och göra vårt till att danskarna nödgas vända sig åt flera sidor på en gång!

STEN.

Detta beslut hedrar stadens borgare och för det skall ni bringa dem min hälsning och tack!— 132 —

JESPER ’

Hå kors! Det ä’ väl inte för mycké*'att vi också våga lif och blod för vår goda stad! Till Jakob Ulfson. Ja, vill nu ers nåde följa med oss tillbaka, så går jag och får fatt i mina karlar.

JAKOB ULFSON.

Gör det, mäster smed! Jag har ännu ett värf att fylla, men var trygg — jag skall göra det,kort 1

Jesper går; när dörren öppnas höres ett aflägset larm af pukor och horn, som under följande scen växer allt mera.

Åttonde scenen.

STEN. JAKOB ULFSON. Därpå NILS BOSON. BÖRJE.

STEN.

Nu vakna mina gäfve bondemän till dagens skörd! Med knäppta händer. Herre! Herre! Låt vår strid i dag komma sena släkten till fromma!

JAKOB ULFSON.

Herr Sten! Jag vill stanna hos eder ännu några stunder för att få välsigna dem och deras vapen!

STEN.

Och det viljen I göra, I, en fridens man?

JAKOB ULFSON.

Ja, ty ingen strid är heligare och rättfärdigare än denna! Den gäller ju land och folk, hem och härd, frihet och fädernejord, våra bästa timliga skatter! . :— 133 —

NILS BOSON

följd af Börje, inträder fullt vapenklädd från bakgrunden, lämnande dörren öppen, så att man ser bondehären samlas och hör pukorna och hornen på närmare håll.

Redo äro vi, frände! Sadlad är din gångare och samlade dina män!

STEN.

Börje, gif mig hjälmen och svärdet! Börje in till vänster.

NILS.

Alla brinna de af stridslust och ifver, mina dalamän icke minst!

STEN.

Och du minnes vårt aftal?

NILS.

Framme hoppas jag vara lika snart som du!

JAKOB ULFSON.

Och med brinnande böner skall jag följa eder färdl

STEN

till Börje som kommer med vapnen.

Fort gOSSe! Sätter på sig hjälmen, tar svärdet i handen och träder fram i dörren. Döfvande jubelrop, vapenbuller och hornklang. Han bjuder tystnad med en rörelse af handen.

Svenske män! Nu vill jag ej längre dagtinga med konung Kristian, utan skola vi nu gladeligen draga emot honom till strid! Viljen I med frid i Sverige bygga och bo, viljen I med äran lefva, så stån då fasta med mig i dag. Så sant jag är en ärlig man, vill jag utan tvekan våga lif och blod för eder och vårt land. — Viljen I manliga stå mig bi i detta värf, så räcken upp edra händer och svaren mig ett ljudeligt ja!ALLA

med uppräckta händer.

Ja! Ja! Det viljom vi!

STEN.

Framåt då för frihet och fäderneslafid!

JAKOB ULFSON i dörren med höjda händer.

Och Guds, den heliga jungfruns och helgonens välsignelse stärke edra hjärtan och stålsätte eder arm!

I detta ögonblick kastar morgonrodnaden ett varmt skimmer öfver skarorna. Horn och trumpeter falla in och eldade af hänförelse uppstämma alla sängen på nytt.

ALLA.

»Herr Sten gladt följ om vi, all tvekan är nu förbi!

Nu dragom vi till Stockholms by,

Gud gifve kung Krischan ej ville bortfly!»

Medan bondehären sätter sig i rörelse med herr Sten i spetsen, faller förhänget långsamt. Musiken fortfar i krigisk takt till dess det går upp igen.

*

2.

Den inre borggården på Stockholms slott, med tornet Kärnan till vänster i bakgrunden. Gården är kringsluten af slottets olika byggnader, och på vänstra sidan är genom en port med hög; trappa uppgången till gemaken. Till höger synes den yttre porten ned till vindbryggan, och nedanför den åt framscenen till ett lägre, praktikabelt murkrön med trappa ned till gården. Emellan krönet och porten en stenbänk och ofvanför den i muren en nisch med en Mariabild. Midt på gården en brunn med öfverbyggnad och stenbänkar omkring.— 135 —

Vid förhängets uppgång äro fru Ingel>org och Kristina tilllika med sina tärnor samlade kring trappan, och uppe på murkrönet står Sigrid, med handen öfver ögonen, ifrigt spejande utåt. Nere på scenen omkring ytterporten några väpnare och svenner, samt omkring brunnen grupper af borgarkvinnor och barn, hvilka ångestfullt lyssna till den på muren stående Sigrids beski-ifning öfver striden. Utifrån höger höres än sakta, än stigande larm af skott och vapenbuller från slaget.

Nionde scenen.

INGEBORG. KRISTINA. SIGRID. TÄRNOR. SVENNER.

KVINNOR och BARN.

INGEBORG går fram och åter i ångestfull oro.

Skall denna strid då aldrig taga slut? Fram till trappan. Ser du vårt banér, Sigrid? Det blågula banéret — svajar det i spetsen för de våra?

SIGRID

som klamrat om ett af murens utsprång.

Högt bäres det ännu vid foten af berget! Upp och ned böljar det under häftiga anfall!

INGEBORG.

Vid foten af berget, säger du? Alltså icke däruppe?

SIGRID.

Nej, där synes danskarnas banér! Den röda duken flammar som eld i aftonsolen! Och där invid ser jag en riddare, omgifven af stålklädda ryttare ... Hans harnesk lyser som guld — det är helt visst kung Kristian!

INGEBORG.

Men min make — min make? Ser du icke herr Sten?— 136 —

SIGRID.

Tyvärr, nej — och icke min fader! Allt är virrvarr och böljande trängsel... Nu vacklar den guldsmidde, danske riddaren i sadeln — han faller af hästen — de föra honom bort.

INGEBORG.

Var det konungen? Då slutar kanske striden 1

SIGRID.

Nej, ännu vildare rasar den däruppe. Med

ett rop af glädje. Nu ser jag herr Sten! I spetsen rider han, och de våra bestiga berget på nytt — framför herr Sten går en högrest kämpe med ett bredt slagsvärd och röjer honom väg!

INGEBORG.

Det är starke Björn!

SIGRID.

Å, så han vägar! Rundt omkring honom falla de danske som strå för lien! Men nya skaror välta fram i de slagnas ställe — svärden och klubborna blixtra i solen — pilarna flyga — hör, hör! hur larmet stiger som en rullande åska! O! Se där! En skara från Käpplingesidan faller dem i ryggen!

INGEBORG skyndar upp och fram till henne.

Hvilka falla de öfver? De våra?

SIGRID

visar utåt.

Nej, de danske! Där— där — nedanför berget — åt bron till! En riddare för dem an. Med ett utrop. Fader! Fader! Du är det! Se, hur han kastar sig fram emot dem, nära bergssluttningen invid strömmen!— 137 —

INGEBORG svänger sin slöja.

Tappre herr Knut! Framåt! Framåt!

SIGRID.

För fåtalig är hans skara — de danska strömma ned från berget emot honom — han viker undan nej, nu fattar han stånd vid brohufvudet!

INGEBORG.

Så får min make andrum — ser du Sigrid, det blågula banéret — det stiger! Det stiger!

SIGRID med ett anskri.

Men min fader är omringad — heliga Guds moder! Han vacklar — han faller...

KRISTINA upp till henne.

Mod Sigrid, mod!

SIGRID

på knä, med ansiktet doldt i sina händer.

Jag vågar icke se mera — jag förmår icke...

Skyndar upp och ropar förtviflad till väpnare och svenner vid porten. Fort! Fort att bistå min fader!

INGEBORG.

Skynden eder! Fort till hjälp åt herr Knut! De skynda ut genom porten. Uppe är han igen, Sigrid! Ser du steg för steg drager han sig tillbaka ner på

brOn ! . Aflägsna hornstötar.

KRISTINA.

Hvad, båda hornen?

INGEBORG.

Från danskarna uppe på berget smattra de!— 138 —

Gläd dig, Sigrid! De kalla dem tillbaka, som ansätta din fader — allt färre blifva de anfallande!

SIGRID.

Heliga Guds moder! Jag tackar dig!

INGEBORG.

Men allt tätare samlas de däruppe omkring min make! Och allt mera dalar solen! Skall den gå neder utan att skåda vår seger? Hvarför stiger icke det blågula baneret — hvarför sjunker icke det blodröda i stoftet?

KRISTINA.

Jo, fränka! Se blott, se! Äfven det sänker sig ned åt Klara gärde! Bergskrönet öfvergifva de!

INGEBORG.

Ämna de kringgå honom?

SIGRID.

Det mäkta de icke! Herr Nils skulle ju kringgå dem!

INGEBORG.

Ve oss, han synes icke! Tre gånger har min make stormat berget — hvarför, hvarför kommer icke herr Nils!

SIGRID.

Nu nalkas min fader!

KRISTINA

Steg för steg närmar han sig vindbryggan och porten!

SIGRID.

Af honom få vi säkra tidender om striden!

INGEBORG.

Skynda dig ned att möta honom! Sigrid ned på— 139 —

scenen. Och I mina tärnor, I stadens kvinnor, anropen med mig den heliga jungfrun om seger för de våra! På knä, med knäppta händer mot Mariabilden.

Heliga Guds moder! Se i nåd till vårt betryckta land, vår hotade stad! Gif frälsning och frihet, om det också skall kosta våra käras lif och blod!

KRISTINA och TÄRNORNA på muren och trappan.

Frälsning och frihet!

KVINNORNA nere på scenen.

Frälsning för vår stadl

Tionde scenen.

DE FÖRRE. KNUT. KNEKTAR. VÄPNARE från höger.

SIGRID

som skyndat emot honom.

Fader! Fader!

KNUT

blödande af ett sår i pannan, men vid friskt mod.

Du Sigrid 1 Men hvad nu, flicka? Blek som ett lärft!

SIGRID slår armarna om honom.

Du blöder ju, fader!

KNUT.

Än sen? Skråmor är ingen brist på därute — men denna är ingenting att tala om! Till knektarna. Hård var dusten, karlar — men utfört hafva vi hvad vi velat! In med er nu och sköten om edra— 140 —

sår — kunnen I skaffa er en dryck öl, så mycket bättre 1 Men raskt tillbaka igen! Knektarna in till vänster.

SIGRID.

Kom in med, att jag får förbinda dig, fader!

KNUT

under det Sigrid har honom att sätta sig.

Behöfs icke! Torka bort blodet med ditt handkläde — det är allt som tarfvas! Till Ingeborg och Kristina uppe på muren. Men I, ädla fruar, borden icke dröja däruppe! En förlupen kula kunde... lyden mitt råd och stigen ned!

INGEBORG.

Jag kan icke! Se måste jag!

KRISTINA.

Huru vänder sig striden, herr Knut?

KNUT.

Växlar gör den — än rycka de danske fram, än de våral Men ett fult spratt hafva vi spelat dem — vi hafva undersågat Käpplingebron, och när de skola tillbaka till sina skepp — hilledöd! Sprattla skola de i Näckströmmen — sprattla som kräftor!

INGEBORG.

Hafven I sågat bron?

SIGRID.

Fader! Att du kunde — att du ville...

KNUT.

Än sedan? När de fallit öfver oss med härsmakt och våld, så må de stå sitt kast! Men slåss som karlar göra de — skam att säga annat! Sårad är kung Kristian, men håller ut däruppe gör han!— 141 —

INGEBORG

Men hvarför drager sig min make nedåt Klara kloster?

KNUT.

Krigslist, fru Ingeborg! Får han dem väl på slät mark, så mäktar han dem bättre I Kommer så herr Nils med sina dalkarlar och faller dem i ryggen ...

SIGRID.

Men hvarför dröjer han så, fader?

KNUT.

Sitter väl fast i något moras — finns godt om skog och kärr därborta — men kommer gör han!

— Ser I något, ädla fru?

INGEBORG.

Nej — nu skymmas de bort af bergets afsatser

— nere äro de på gärdena!

KNUT

ifrigt, i det han stiger upp.

Men åt norr och öster — sen I ingenting där?

INGEBORG.

Nej tyvärr, ingenting! Till Kristina. Låna mig er arm, fränka — fören mig dit ner, tärnor... Jag uthärdar icke längre ... De föra henne ner.

KNUT

tar emot henne vid trappan.

Hvilen eder här på bänken, fru Ingeborg! I edert ställe vill jag däruppe från muren se, om icke . ..

I detta ögonblick höres utifrån till vänster på långt af stånd ljudet af en aflägsen sång. Alla lyssna under andlös spänning. Knut skyndar upp på murkrönet och ser ut, medan kvinnorna samla sig omkring Ingeborg och Kristina.

INGEBORG.

Hvad bådar detta, herr Knut?

KNUT.

Det är herr Nils med sina dalamän, som bryter fram ur skogen I Ändtligen! Ändtligenl I språng hasta de uppför berget. — Hör, hur sången stiger! S:t Görans visa sjunga de! Som en störtsjö sätter skaran ned emot Klara gärde och faller danskarna i ryggen! Skyndar ned från muren och fram till vänstra porten, ropande inåt. Hitåt knektar! Fort att bistå dem! Nu gäller det den sista dusten!

SIGRID.

Fader, vill du ...

KNUT.

Ut till dem, ja! Flicka! Skall jag kanske mäla för Börje att du är rädd? Till knektar och väpnare som komma utskyndande från vänster. Följen mig, gOSSar!

Kvinnorna må vakta porten, här gäller det Sveriges rike och den ädle herr Sten!

KNEKTAR OCh SVENNER.

Herr Sten och Sveriges rike! De följa honom ut under jubel och brådska.

Elfte scenen.

INGEBORG. KRISTINA. SIGRID. TÄRNOR. KVINNOR och BARN.

SIGRID UPP P& muren.

I språng ila de fram öfver bron! Helgonen skydde dem!

INGEBORG.

Men där borta — där borta?

SIGRID.

En skog af pikar och bågar välter ned utför berget... Från Gråmunkeholmen styra båtar med väpnade borgare öfver strömmen till gärdena. — ÅI Hur larmet stiger! Förfärligt rasar striden där nere.

INGEBORG.

Och herr Sten — ser du icke herr Sten?

SIGRID

Ingen kan jag särskilja i den böljande hopen ... Jo! Nu är min fader öfver bron — i land lägga båtarna — männen skynda upp mot foten af berget — danskarna trängas tillbaka uppför branten — de samla sig uppe på krönet omkring sitt baner — där kommer herr Sten! Bredvid honom fladdrar vårt — det är Börje som bär det! — en förbittrad strid utkämpas omkring det...

KRISTINA.

Hvem segrar? Hvem segrar?

SIGRID.

Jag skönjer icke — fram och åter bölja de — moln af damm omhölja dem... Med ett skri. Heliga jungfru! Vårt baner vacklar — det faller — faller!

INGEBORG

förtviflad.

Herre! Öfvergifver du oss i nödens stund!

SIGRID med ett glädjerop.

Nej — nej — det reser sig igen — högre än förut sväller den blågula duken — uppåt mot bergs-— 144 —

krönet stiger den långsamt och säkert — den röda med det hvita korset viker allt mera nedåt — ah! I stoftet ligger den! Danskarna fly ! — Seger 1 Seger!

INGEBORG upp från bänken.

Seger, säger du?

KRISTINA under stark rörelse.

Bedrager du dig icke?

SIGRID.

Nej! Nejl Handlöst kasta de sig utför berget åt öster — ännu hålla några riddare stånd däruppe — nu taga äfven de till flykten! Hastigt med ett utrop af fasa. Guds moder! Vel Ve!

INGEBORG.

Är min make sårad?

SIGRID.

Nej — nej — men bron! Bron! Med stigande förfäran. Bron, SOm min fader . . . Med ett ovillkorligt rop utåt. Vakten eder! Icke ditåt — icke ditåt! Kastar sig på knä med händerna för ögonen. Gräsligt! Förfärligt!

INGEBORG

hårdt

Våra fiender äro del Ville sköfla vårt land!

KRISTINA

skakad.

Människor äro de dock liksom vi!

Kort paus. Därpå ett häftigt, aflägset brak, sedan ett vildt, ut-hållande skri, som stiger och faller, för att slutligen dö bort.

INGEBORG.

Bed jom för deras själar! De falla alla på knä under— 145 —

stum bön. Därpå paus, som afbrytes af stigande larm och jubel utifrån på afstånd. Och min make? Och din fader, Sigrid ?

SIGRID ännu på knä.

Jag kan icke se mera — jag vågar icke.

INGEBORG

Svag är du, flicka! Kom därför ned — själf vill jag .. .

SIGRID.

Nej, ädla fru! Stark vill jag vara och fröjdas öfver att vi segrat! Stiger upp och ser utåt. Slutad synes striden, och hitåt komma de öfver bron — herr Sten, herr Nils Boson och min fader — många riddare äro med dem. — En kyrkans man går vid herr Stens sida — bedrager jag mig icke så är det ärkebiskopen — och äfven han med svärd i handen!

INGEBORG.

Ärkebiskopen? Då har min make vunnit en afgörande seger!

SIGRID.

Fångar föras efter dem, bland dem en som synes vara en högställd man, ty han bär ännu sitt svärd, och omgifven är han af riddare och svenner!

KRISTINA.

Så vare helgonen prisade, att denna förfärliga strid ändtligen nått sitt slut!

INGEBORG.

Och måtte vi aldrig mera inom dessa murar upplefva dess like!

SIGRID ned från muren.

Kommen tärnor! Oss höfves det att upplåta slottets port för de segrande! De öppna porten och stanna på ömse sidor om ingången, för att hälsa de kommande.

INGEBORG till Kristina.

Oss, fränka, att hälsa dem välkomna från stridens faror till fredliga värf!

Tolfte scenen.

DE FÖRRE. STEN. JAKOB ULFSON. NILS BOSON. IVAR AXELSON. KNUT POSSE. RIDDARE. BÖRJE. BJÖRN. Sedan KLAUS RÖNNOW. ANDRA FÅNGAR. VÄPNARE.

SVENNER. KNEKTAR.

Alla de inträdande synas dammiga och uttröttade, några sårade och med bräckta vapen, men alla hänförda och

eldade af segern. Sten träder först in, stannar innanför porten, drar ett djupt andetag, kastar hjälm och svärd ifrån sig och utropar med utbredda armar.

STEN.

Ingeborg! Kära hustru!

INGEBORG

kastar sig med ett glädjerop i hans famn.

Sten! Min käre make!

STEN.

I ångest och bäfvan har du bidat, men med seger kommer jag, Gudi prisad!

INGEBORG.

Och du är icke sårad — du blöder icke?

STEN

allvarligt.

Nej, underbart har Herren hållit sin hand öfver

mig — men aldrig har jag varit i ett hetare bad! En härlig seger hafva vi dock tillkämpat oss! Mera gladt, i det han visar på Jakob Ulfson, som inträdt strax efter honom, med Nils Boson, Ivar Axelson och flera riddare. Men

så ägde jag också invid min sida många tappra riddare och män, och främst bland dem vår kyrkas pelare och stöd, som själf burit svärd för fäderneslandet!

JAKOB ULFSON.

För första gången i mitt lif, fru Ingeborg! Men sådan var stunden och faran, att jag kunde icke annat!

STEN.

Framför mig hade jag ju också min trofaste gamle Björns starka arm, och när allt höll på att svika oss, kom min kära frände, herr Nils, med sina dalamän och löste oss ur klämman — öm han också lät oss vänta en god stund på hjälpen!

NILS BOSON muntert.

Bättre sent än aldrig, säger ett gammalt ord, och värre moras har jag aldrig fastnat i, än där vid sidan af viken! Många af mina dalkarlar sitta

nog fast där ännu!

STEN.

Hjälp skola vi sända dem innan natten faller på!

INGEBORG.

Och af varmaste hjärta säger jag tack åt eder

alla, som så manligt bistått min make! Går till Björn,

som stannat längst nere vid porten. Icke minst åt dig, gamle Björn, som så kraftigt röjde honom väg!

BJÖRN

med bara en stump af slagsvärdet kvar i handen.

Gjorde så godt jag kunde — men så ä’ det slut med lien min också!

STEN

räcker honom handen.

En bättre vill jag skaffa dig, gamle Björn! Och till minne af striden skall du till döddagar sitta skattefri på ditt hemman!

BJÖRN

med ett kraftigt handslag.

Tack för det, du!

STEN till Ingeborg.

Men många fångar och sårade följa oss efter, tyvärr äfven svenske män! Rikligen må du sörja för de danska fångarna, Ingeborg, ty tappra fiender voro de! Till Klaus Rönnow som inkommit medjflera andra danska riddare, och hvilka bevakas af väpnare och knektar.

Lyckan svek eder konung och er, herr marsk, men snart hoppas jag I skolen blifva utväxlad och kunna återvända till edert land!

RÖNNOW vill lämna sitt svärd.

Det höfves icke krigaren att klaga sitt öde!

STEN.

En tapper fiende veta vi att akta! Behållen därför edert svärd, herr Klaus, och följen min husfru, som skall sörja för eder och edra landsmän.

RÖNNOW tar ett steg emot honom.

Herr Sten! Hvarför ären I icke min konungs man ... Hvarför ...STEN

afvisande.

Herr Klaus! Om detta icke några ord! Som I för edert land, så strider jag för mitt!

INGEBORG till fångarna.

Följen mig nu! För eder, herr marsk, vill jag själf sörja — för de öfriga mina tärnor. Hon går till vänster följd af Rönnow. Efter dem de öfriga fångarna följda af väpnare och svenner, samt sist af Kristina och tärnorna.

BÖRJE

till Sigrid, i det han hejdar henne vid porten.

Jungfru Sigrid! I hafven ännu icke skänkt mig en blick, eller en hälsning!

SIGRID leende och halfhögt.

I kunnen ju spörja min fader, om ja g får hälsa eder ! Skyndar in.

BÖRJE

till Knut, som närmar sig.

Herr Knut! Nu sedan jag burit banéret, dristar jag...

KNUT

muntert.

Ingen tid nu, ungersven! Måste gifva akt på fångarna. Kommen, knektar! in till vänster, följd af knektarna.

Trettonde scenen,

STEN. JAKOB ULFSON. IVAR AXELSON. NILS BOSON.

BÖRJE. BJÖRN. JESPER. BORGARE. Sedan* BONDEHÄREN.

STEN

vänder sig till ärkebiskopen och riddarna.

Och nu, ädle herrar, vilja vi nyttja vår segertill landets fromma och löna dem som stått oss bi!

Till Jesper och borgarna, som under det föregående samlats till höger, nära porten. I, stadens borgare! Till tack för det mannamod och den troskap som I denna dag visat, skola hädanefter endast svenska män styra eder stad som dess borgmästare och råd!

JESPER.

Skola vi slippa regeras af tyskarna, herr Sten?

STEN.

Som yrkesbröder mån I tåla dem — styra dem och eder skolen I från denna dag själfva!

JESPER.

Stor tack för det! Länge lefve herr Sten!

Lefverop af borgarna.

STEN till Jakob Ulfson.

Och till stadig åminnelse af segerdagen vilja vi grunda en högskola i Uppsala! Viljen 1 häruti bistå mig och blifva vår taleman hos den helige fadern?

JAKOB ULFSON.

Med glädje, herr Sten!

STEN.

Af mina arfvegods skall jag tillförsäkra henne det världsliga stödet. Skänken I henne det andliga, och blifve hon för långa tider en ljusets och frihetens källa för land och folk!

BONDEHÄREN på afstånd utanför till höger.

»S:t Göran, du höre hvad jag säger dig, du skall med mitt ärend' ej bida, till Kappadociam du ride din stig, där skall du med drakenom strida!STEN.

Nu nalkas mina bondemän! S:t Görans visa sjunga de nu, liksom nyss i striden!

JAKOB ULFSON.

Taktfasta ljuda deras steg öfver bron!

NILS BOSON.

Och gladeligen tåga mina dalamän i spetsen!

BONDEHÄREN

under det de första lederna inträda genom porten med dalkarlarna i spetsen och småningom fylla bakgrunden och sidorna af scenen.

Och riddar S:t Göran med svärdet i hand, han drakenom kraftigt slog neder, till fromma för stad och rike och land, och sig själf till ära och heder!

STEN

midt på scenen, med Jakob Ulfson till höger och Nils Boson till vänster om sig.

Gudi äran, dannemän! Utan honom hade vi intet mäktat; med honom vilja vi allt framgent hafva

lif och blod osparda för att främja Sveriges rikes

rätt och ära, själfbestånd och frihet!

ALLA.

Ja! Ja! Det vilja vi!

Medan fru Ingeborg, Kristina, Sigrid och kvinnorna synas i ge makens fönster, stämma alla med hänförelse in i bondehärens sång:

Vår riddar S:t Göran, den ädle herr Sten, han frälsat från draken vårt rike!

Sitt löfte han hållit, trots faror och men, och sent få vi skåda hans like!

Långsam ridå.